

Brüssel, 7.6.2018
COM(2018) 437 final

2018/0226 (NLE)

Ettepanek:

NÕUKOGU MÄÄRUS,

millega kehtestatakse teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogrammi „Euroopa horisont“ täiendav Euroopa Aatomienergiaühenduse teadus- ja koolitusprogramm aastateks 2021–2025

{SEC(2018) 291 final} - {SWD(2018) 307 final} - {SWD(2018) 308 final} -
{SWD(2018) 309 final}

SELETUSKIRI

1. ETTEPANEKU TAUST

1.1. Ettepaneku põhjused ja eesmärgid

Käesolev ettepanek kuulub teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogrammi „Euroopa horisont“ õigusaktide paketti. Selle eesmärk on viia ellu ELi järgmist pikaajalist finantsraamistikku aastateks 2021–2027 ja komisjoni töökohtade, majanduskasvu, õigluse ja demokraatlike muutuste tegevuskavas toodud prioriteete ja komisjoni üldisi poliitilisi prioriteete („Euroopa horisont“).

Euratori teadus- ja koolitusprogrammi ettepanekus käsitletakse Euroopa tuumaenergia eri kasutuste põhiküsimust. Tuumaenergia kasutamine energeetikas ja muudes valdkondades Euroopa üldsuse huvides nõuab pikaajalisi jõupingutusi, et vähendada ohutuse ja julgeolekuga seotud riske ning toetada ohutu tuumatehnoloogia ja optimaalse kiirguskaitse väljaarendamist. Selle jõupingutuse puhul on tähtis roll riigi tasandil tehtavatel avaliku ja erasektori teadusuuringutel. Euratori ülesanne on täiendada liikmesriikide osamakseid ühenduse teadus- ja koolitusprogrammi abil.

Käesoleva Euratori teadus- ja koolitusprogrammi ettepanekuga aastateks 2021–2025 (edaspidi „programm“) soovib komisjon saada nõukogul nõusolekut viieaastasele programmile¹, millega jätkatakse praeguse programmi peamisi teadustegevusi², laiendatakse teadusuuringuid ioniseeriva kiirguse kasutamiseks muudes valdkondades kui energeetika ning viiakse ellu parandusi hariduse, koolituse ja teadustaristule juurdepääsu valdkondades. Kavandatav programm täiendab programmi „Euroopa horisont“, kasutades samu vahendeid ja osalemise eeskirju. Ettepanekuga määratakse kindlaks eelarve ja ühised teadusuuringute eesmärgid nii otseste³ kui ka kaudsete⁴ meetmete puhul, mida rakendatakse liikmesriikidega kokkulepitud tööprogrammide kohaselt.

Programm toetab kiirguskaitsealaseid teadusuuringuid nii tuumaenergia tootmise kui ka ioniseeriva kiirguse kasutamiseks mujal kui energiatootmise valdkonnas. Viimatinimetatud teadusuuringute eesmärk on vähendada kõnealuste tehnoloogiate kasutamisest põhjustatud väikese annusega kokkupuutest tulenevaid riske. Kiirguskaitsealased teadusuuringud on juba toonud kasu meditsiinisektorile. Samuti võib see pakkuda märkimisväärset kasu üldsusele mitmes valdkonnas, nagu tööstus, põllumajandus, keskkond ja julgeolek. Säte, millega võimaldatakse valdkonnaülest tegevust ja koostoimeid programmiga „Euroopa horisont“, annab ka võimaluse edendada teadusuuringuid kiirguse kasutamiseks muudes valdkondades kui energiatootmises. Üks programmi eesmärkidest on muuta tuumatehnoloogiad ohutumaks, arendades paremat arusaama tuumareaktorite vananemisest ning täiustades õnnetusjuhtumite ohjamise strateegiaid. Samuti toetatakse programmiga tulevase tuumalõhustumistehnoloogia ohutusaspektide hindamist ja esitlemist, niivõrd kuivõrd see on vajalik ühenduse ohutusalase oskusteabe säilitamiseks. Tuumalõhustumistehnoloogia kiiresti kasvav kasutus kogu maailmas muudab selle Euratori teadusuuringute valdkonna veelgi olulisemaks. Programm

¹ Viieaastane tähtaeg on kehtestatud Euratori asutamislepingu artiklis 7.

² Need hõlmavad tuumaohutust, julgeolekut, radioaktiivsete jäätmete ja kasutatud tuumkütuse käitlemist, kiirguskaitset ja tuumasünteesienergiat.

³ Otsemeetmed tähendavad Teadusuuringute Ühiskeskuse (JRC) kaudu toimuvat komisjoni teadus- ja innovatsioonitegevust.

⁴ Kaudsed meetmed on teadus- ja innovatsioonitegevus, mida teevad Euroopa Aatomienergiaühenduse rahalist toetust saavad osalejad.

sisaldab veel teisi sama olulisi ülesandeid: kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete käitlemise ja lõpladustamise võimaluste edendamine ning kiirgusega seotud hädaolukorras valmisoleku toetamine.

Arvestades tuumalõhustumistehnoloogia märkimisväärselt suuremat kasutamist kogu maailmas, peab Euratom jätkama teadusuuringuid, et arendada välja meetodikat tuumaalaste kaitsemeetmete, julgeoleku ja tuumarelvade leviku tõkestamise toetamiseks.

Samuti keskendub programm tuumasünteesienergia väljaarendamisele, mis on üks vähestest potentsiaalsetest tulevastest võimalustest baaskoormus- ja vähese CO₂-heitega elektrienergia tootmiseks. Selle tehnoloogia teostatavusuuringud tuleb läbi viia tulevaste põlvkondade heaolu huvides. Kuigi termotuumaelektriinimade kasutuselevõtt, mis võib aidata kaasa ELi energiaallikate kogumi CO₂-heite vähendamisele, on jätkuvalt kauge väljavaade, on programmi eesmärk viia ellu Euroopa tuumasünteesi tegevuskava, et saavutada eesmärk toota elektrit tuumasünteesi teel. Sel eesmärgil näidatakse, et tuumasünteesi saab kasutada energia tootmiseks, kasutades selleks olemasolevaid ja tulevase tuumasünteesirajatise, kaasa arvatud ITER-i⁵, ning projektide, materjalide ja tehnoloogiate väljatöötamise kaudu valmistatakse ette tulevaste termotuumaelektriinimade rajamiseks.

Tehes jõupingutusi tuumasünteesienergia arendamiseks, suurendatakse programliga tööstuse kaasatust ja osa, keskendudes eriti sellele, et lihtsustada oskusteabe siiret tuumasünteesilaboritest tööstusele, kes peaks sobival ajal võtma üle vastutuse DEMO⁶ projekteerimise eest.

Lisaks nimetatud teadustegevustele nähakse ettepanekus ette konkreetsemad teadusuuringud tuumarajatiste dekomisjoneerimise kohta. Programmis käsitletakse selliseid küsimusi nagu vajalike oskuste parandamine, parimate tavade jagamine, meetodika väljatöötamine ja tuumarajatiste dekomisjoneerimisel tekkivaid üldlevinud küsimusi käsitlevate teadusuuringute kaasrahastamine.

Seoses ühenduse tuumaalase oskusteabe ja pädevusega võimaldab kavandatav Euratomi määrus ja programmi „Euroopa horisont“ ettepanek tuumateadlastel osaleda nüüd haridus- ja koolituskavades, näiteks Marie Skłodowska-Curie meetmetes. See aitab säilitada ühenduse siseselt vajalikke oskusi.

Teadustaristu osas pakub ettepanek rahalist toetust Euroopa ja rahvusvahelistele teadustaristutele, kaasa arvatud JRC teadustaristutele, et neid varustada, teha need kättesaadavaks ja anda asjakohane juurdepääs neile.

Käesolevas ettepanekus on sätestatud, et seda tuleks kohaldada alates 1. jaanuarist 2021. See hõlmab 27 liikmesriiki, arvestades, et Euroopa Ülemkogu sai 29. märtsil 2017 Ühendkuningriigilt teate tema kavatsuse kohta astuda välja Euroopa Aatomienergiaühendusest Euroopa Liidu lepingu artikli 50 alusel kooskõlas Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingu artikliga 106a.

⁵ Teadusrajatis, mille eesmärk on tõestada termotuumaelektriinimade peamisi põhimõtteid tööstuslikus mastaabis. ITER ei tooda elektrienergiat.

⁶ Näidistermotuumaelektriinim – pärast ITERit ette nähtud rajatis kõigi termotuumaelektriinimade elementide näitamiseks, kaasa arvatud elektri tootmine suletud kütusetsükliks.

1.2. Kooskõla poliitikavaldkonnas praegu kehtivate õigusnormidega

Programm võtab üle ajavahemikuks 2014–2020 kehtestatud Euratomi programmide⁷ teadustegevuse peamised eesmärgid, rakendades samal ajal eespool selgitatud muudatusi.

Samuti on programm kooskõlas programmi „Euroopa horisont“ käsitlevate ettepanekutega, sest need on ainsad ELi ja Euratomi programmid, mis toetavad teadusuuringuid ja innovatsiooni ning täiendavad riiklikku rahastamist. Enamik rakendamist, hindamist ja juhtimist käsitlevatest sätetest on mõlema puhul samad. Euratomi programmiga toetatavad teadusuuringute valdkonnad ei kuulu programmi „Euroopa horisont“ nii õiguslikel (eri aluslepingud) kui ka juhtimisega seotud põhjustel (tegevuse dubleerimise ärahoidmine). Siiski pööratakse rohkem tähelepanu koostööme ettepanekule arendamisele programmiga „Euroopa horisont“.

1.3. Kooskõla muude liidu tegevuspõhimõtetega

Ettepanek on täielikult kooskõlas ja kokkusobiv liidu kehtivate tegevuspõhimõtetega. Selle algatuse väljatöötamisel võeti arvesse komisjoni praeguseid prioriteete⁸, tulemuspõhise eelarve algatust (mis tähendab, et ELi rahastamiskavad peavad pakkuma veelgi paremat hinna ja kvaliteedi suhet kui varem), ELi üldise strateegia⁹ ja komisjoni järgmist ELi pikaajalist finantsraamistikku käsitleva ettepaneku rakendamist.

Programm on kooskõlas ka ELi tuuma- ja ohutusaspekte käsitleva poliitikaga. Seega toetab see järgmiste direktiivide rakendamist:

- nõukogu direktiiv 2009/71/Euratom, millega luuakse tuumaseadmete tuumaohutust käsitlev ühenduse raamistik¹⁰, muudetud nõukogu direktiiviga 2014/87/Euratom¹¹;
- nõukogu direktiiv 2011/70/Euratom, millega luuakse ühenduse raamistik kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete vastutustundlikuks ja ohutuks käitlemiseks¹²;
- nõukogu direktiiv 2013/59/Euratom, millega kehtestatakse põhilised ohutusnormid kaitseks ioniseeriva kiirgusega kiiritamisest tulenevate ohtude eest¹³;
- Euratomi asutamislepingu 7. peatükk, mis käsitleb ELi tuumaalaste kaitsemeetmete süsteemi. Samuti toetab programm ühenduse julgeoleku tegevuskavasid ja strateegiaid¹⁴.

Programmi meetmeid tuleks kasutada turutõrgete või mitteoptimaalsete investeerimisolukordade lahendamiseks proportsionaalsel viisil ilma erasektori rahalisi vahendeid dubleerimata või välja tõrjumata ning neil peaks olema selge Euroopa lisaväärtus. See tagab programmi meetmete ja ELi riigiabi eeskirjade järjepidevuse, hoides ära ebakohased konkurentsimoonutused siseturul.

⁷ Kaasa arvatud ettepaneku programmi pikendamiseks ajavahemikuks 2019–2020 (COM(2017) 698).

⁸ Kõnealune algatus aitab kaasa järgmistele komisjoni prioriteetidele: töökohad, majanduskasv ja investeerimised; digitaalne ühtne turg; vastupidav energialiit ja tulevikku suunatud kliimamuutuste poliitika; süvendatud ja õiglasem siseturg tugevama tööstusbaasiga; ELi kaalukam roll rahvusvahelisel tasandil.

⁹ [Euroopa Liidu üldine välis- ja julgeolekupoliitika strateegia](#), 2016. aasta juuni.

¹⁰ ELT L 172, 2.7.2009, lk 18.

¹¹ ELT L 219, 25.7.2014, lk 42.

¹² ELT L 199, 2.8.2011, lk 48.

¹³ ELT L 13, 17.1.2014, lk 1.

¹⁴ Euroopa julgeoleku tegevuskava, COM(2015) 185 final; tegevuskava valmisoleku parandamiseks keemiliste, bioloogiliste, radioloogiliste ja tuumajulgeolekuriskide korral, COM(2017) 610 final.

2. ÕIGUSLIK ALUS, SUBSIDIAARSUS JA PROPORTSIONAALSUS

2.1. Õiguslik alus

Euratomi asutamislepingus on sätestatud, et komisjon vastutab tuumaalase uurimistöö edendamise ja hõlbustamise eest liikmesriikides ning selle täiendamise eest, viies ellu ühenduse teadus- ja koolitusprogrammi (asutamislepingu artikkel 4). Kõnealuse programmi peab nõukogu komisjoni ettepanekul ühehäälselt vastu võtma (asutamislepingu artikkel 7).

2.2. Subsidiaarsus

Euratomi programmis käsitletav probleem puudutab kogu ELi, sest tuumaohutuse ja -julgeoleku küsimused on piiriülesed ning tuumasünteesienergia arendamine nõuab väga ulatuslikke teadusalaseid jõupingutusi. Kuigi vaid pooled liikmesriikidest käitavad tuumaelektrijaamu riiklike energiaallikate jaotuse osana, käitavad paljud teised reaktoreid teadusuuringute eesmärgil või radioisotoopide tootmiseks. Arvestades seda, et tuumaavarii võib mõjutada mitmeid liikmesriike, olenemata piiridest, on kõik ELi riigid huvitatud tuumaohutusest, isegi siis, kui nad ise reaktoreid ei käita.

Kõik liikmesriigid kasutavad kiirgust meditsiinilisel eesmärgil ning tööstusrakendustes (põllumajandus, toiduainete kiiritamine, metroloogia jne). Ehkki probleemi suhteline tähtsus võib ELis erineda, on kõik liikmesriigid huvitatud tuuma- ja kiirgusohutusest ning nad kõik toodavad eri koguses radioaktiivseid jäätmeid, mis vajavad töötlemist ja lõplikku ladustamist. Eri direktiivides kehtestatud harmoneeritud standardites ning seonduvates teadusuuringute järeldustes rõhutatakse selgelt vajadust käsitleda kogu ELis ühtselt tehnilisi ja koolitusega seotud küsimusi.

Kuigi tuumajulgeolek on liikmesriikide vastutusalas, aitavad programmi otsesed meetmed reageerida mõningatele julgeolekuprobleemidele, millega EL silmitsi seisab, ning nende üleilmsetele mõõtmetele tuumaohu tuvastamise, tuumaalase kohtuekspertiisi ja seonduva koolituse valdkonnas.

2.3. Proportsionaalsus

Meetmed võetakse ELi tasandil eesmärgiga tugevdada teadus- ja innovatsiooni üldist raamistikku ning kooskõlastada liikmesriikide teadusalaseid jõupingutusi, et hoida ära tegevuse dubleerimist, säilitada kriitilist massi põhivaldkondades ja tagada riiklike vahendite tõhusaimat kasutamist. Sellised meetmed võivad suurendada avaliku ja erasektori lisainvesteeringuid teadusuuringutesse ja innovatsiooni. Neid on vaja ka ELi poliitika kujundamise toetamiseks ning ELi poliitikavaldkondades sätestatud eesmärkidele vastamiseks. Kavandatavad meetmed ei lähe kaugemale sellest, mida on ühenduse eesmärkide saavutamiseks vaja.

2.4. Vahendi valik

Õigusakt on vormistatud määrusena, sest see loob toetusesaajatele õigusi ja kohustusi, mis on tervikuna siduvad ja vahetult kohaldatavad kõikides ELi liikmesriikides ja programmiga ühinenud riikides.

3. JÄRELHINDAMISE, SIDUSRÜHMADEGA KONSULTEERIMISE JA MÕJU HINDAMISE TULEMUSED

3.1. Praegu kehtivate õigusaktide järelhindamine või toimivuse kontroll

Euratomi 2014.–2018. aasta programmi vahehindamisega¹⁵ jõuti järeldusele, et see on väga oluline kõikide käsitletud tegevusvaldkondade seisukohast, kaasa arvatud tuumaohutus, -julgeolek ja kaitsemeetmed, radioaktiivsete jäätmete käitlemine, kiirguskaitse ja tuumasünteesienergia. Seoses selle tõhususe ja tulemuslikkusega tehti hindamisel kindlaks mitu valdkonda, kus on komisjonil ja/või toetusesaajatel vaja meetmeid võtta. Jõuti järeldusele, et võtta tuleks järgmised meetmed:

- jätkata tuumaohutusele, kaitsemeetmetele, jäätmekäitlusele, kiirguskaitsele ja tuumasünteesi väljaarendamisele keskenduvate tuumauuringute toetamist;
- täiustada koos toetusesaajatega veelgi Euroopa tuumavaldkonna ühisprogrammide korraldust ja haldamist;
- jätkata ja hoogustada asjakohaste teadmiste ja oskuste arendamiseks Euratomi haridus- ja koolitusmeetmeid, mis toetavad kõiki tuumaohutuse, -julgeoleku ja kiirguskaitse aspekte;
- kasutada paremini ära Euratomi programmi ja muude liidu raamprogrammi temaatiliste valdkondade vahelist sünergiat, et tegeleda selliste valdkonnaülestes aspektidega nagu kiirguse kasutamine meditsiinis, kliimamuutused, julgeolek ja hädaolukorraks valmisolek ning tuumateadusele antav panus;
- kasutada paremini ära Euratomi programmi alusel võetavate otsuste ja kaudsete meetmete vahelist sünergiat.

Mõjuhindang sisaldab üksikasjalikumalt selgitust selle kohta, kuidas käesolevas ettepanekus neid küsimusi käsitletakse.

3.2. Konsulteerimine sidusrühmadega

Komisjoni talitused viisid läbi järgmised konsultatsioonid: üldkonsultatsioon mitmeaastase finantsraamistiku ja peatüki „Konkurentsivõime“ kohta, kaasa arvatud teadusuuringud (jaanuar–märts 2018), veebiküsimustikul põhinev sihtotstarbeline konsultatsioon, mis käsitles programmi teatud tegevusi (jaanuar–veebruar 2018), ning 21. veebruaril 2018 Brüsselis toimunud seminar teadusuuringutega tegelevate sidusrühmadega. Konsultatsioonid hõlmasid mõjuhindangu seisukohast olulisi põhivaldkondi, sealhulgas olulisus, tõhusus, tulemuslikkus, rakendamine ja ELi lisaväärtus. Mitmed teadusuuringutega tegelevad sidusrühmad esitasid komisjonile ka arvamused Euratomi teadusuuringute eri aspektide kohta. Mõjuhindangus tehakse kokkuvõtte saadud tagasisidest ja sellest, kuidas seda ettepanekus arvesse võeti.

3.3. Ekspertiarvamuste kogumine ja kasutamine

Komisjon kogus ettepaneku koostamise käigus tagasisidet ja tugines mitme allika ekspertideadmistele. Euratomi teadus- ja tehnikakomitee (STC) võttis 2017. aastal vastu arvamuse tulevase Euratomi programmi kohta ning kaks sõltumatute ekspertide rühma koostasid aruande Euratomi 2014.–2018. aasta programmi alusel rakendatud otsuste ja kaudsete meetmete vahehindamise kohta¹⁶. 2016. aastal tegi ekspertide erirühm

¹⁵ COM(2017) 697 ning SWD(2017) 426 ja 427.

¹⁶ https://ec.europa.eu/research/evaluations/index_en.cfm?pg=h2020evaluation

EUROfusioni konsortsiumi rakendatud Euroopa tuumasünteesiuuringute ühisprogrammi vahehindamise. Mõjuhindang sisaldab üksikasju saadud eksperdihinnangute ja selle kohta, kuidas neid ettepanekus arvesse võeti.

3.4. Mõjuhindang

Käesolevat ettepanekut toetab mõjuhindang, millele õiguskontrollikomitee andis positiivse hinnangu.

Käesolevale ettepanekule lisatud mõjuhindangus keskendutakse Euratomi programmi vahehindamise ja sidusrühmadega peetud konsultatsiooni tulemustele. Selles tehakse kindlaks muudatused, mis tuleb teha programmi kohaldamisalas, eesmärkides ja rakendusviisis, ja võetakse arvesse uue mitmeaastase finantsraamistiku valdkonnaüleseid eesmärke (paindlikkus; tulemuslikkusele keskendumine, sidusus ja koostoimed ning lihtsustamine). See vastab finantsmääruse nõuetele kavandatava nõukogu määruse, millega luuakse Euratomi teadus- ja koolitusprogramm aastateks 2021–2025, eelhindamise läbiviimise suhtes.

3.5. Lihtsustamine

Programmi rakendatakse raamprogrammi „Euroopa horisont“ suhtes kohaldatavate õigusaktide ja osalemiseeskirjade kaudu. Programmis „Euroopa horisont“ kavandatud lihtsustamismeetmeid kohaldatakse Euratomi programmi taotlejate ja toetusesaajate suhtes. Järjepidevuse vajaduse tagamisel eeldatakse, kui see on asjakohane, et kavandavad eeskirjad vähendavad veelgi halduskoormust, jätkates kehtivates programmides järgitavat lihtsustamisprotsessi. Programmi lihtsustatakse veelgi selles osas, et selles esitatakse otseste ja kaudsete meetmete puhul eesmärkide ühtne loetelu. Lihtsustamisele ja halduskoormusele avalduvat tõenäolist mõju on uuritud põhjalikumalt mõjuhindangus.

3.6. Põhiõigused

Käesolevas määruses austatakse põhiõigusi ja järgitakse Euroopa Liidu põhiõiguste hartas tunnustatud põhimõtteid.

4. MÕJU EELARVELE

Käesoleva ettepaneku eelarve koostamisel on kasutatud hetkel kehtivaid hindu. Ettepanekule lisatud finantsselgituses on esitatud mõju eelarvele ning inim- ja haldusressurssidele.

5. MUU TEAVE

5.1. Rakenduskavad ning järelevalve, hindamise ja aruandluse kord

Programmi rakendavad komisjoni talitused. Kui see näib asjakohane, võib komisjon siiski otsustada delegeerida programmi teatavate osade elluviimise Euratomi asutamislepingu artikli 10 kohaselt liikmesriikidele, isikutele või ettevõtjatele või ka kolmandatele riikidele, rahvusvahelistele organisatsioonidele või kolmandate riikide kodanikele.

Hindamised tehakse vastavalt 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelise kokkuleppe¹⁷ punktidele 22 ja 23, mille kohaselt on kolm institutsiooni kinnitanud, et olemasolevate õigusaktide ja poliitika hindamine peaks moodustama aluse võimalike edasiste meetmete mõju hindamiseks. Nendel hindamistel hinnatakse programmi mõju programmi

¹⁷ Euroopa Parlamendi, Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Komisjoni vahel 13. aprillil 2016 sõlmitud institutsioonidevaheline parema õigusloome kokkulepe; ELT L 123, 12.5.2016, lk 1–14.

näitajate/eesmärkide põhjal ning samuti sellise üksikasjaliku analüüsi põhjal, millega tehakse kindlaks, mil määral on programm asjakohane, tõhus, tulemuslik, pakub piisavalt Euroopa lisaväärtust ja on kooskõlas ELi muu poliitikaga. Arvesse võetakse saadud kogemusi, et kindlaks teha mis tahes vajakajäämised/probleemid või mis tahes võimalused meetmeid või nende tulemusi veelgi parandada ja muuta nende kasutamine/mõju võimalikult suureks.

Ühine järelevalve- ja hindamissüsteem programmiga „Euroopa horisont“ näeb ette peamised mõjuvahendid, mis aitavad aru anda programmi eesmärkide saavutamiseks tehtud edusammudest. Need kuuluvad nelja täiendavasse mõjukategooriasse (teaduslik, ühiskondlik, innovatsiooniline ja poliitiline mõju), peegeldades teadusuuringute ja innovatsiooni investeeringute olemust. Iga mõjukategooria puhul kasutatakse näitajaid lühikese, keskmise ja pika aja jooksul tehtud edusammudest aru andmiseks. Otseste ja kaudsete meetmete suhtes kohaldatakse ühist vahehindamist.

5.2. Ettepaneku sätete üksikasjalik selgitus

Ettepanekuga muudetakse olemasolevat Euratomi programmi järgmiselt:

- erieesmärkide ülesehitus (artikkel 3 ja I lisa): põhiaktis kehtestatakse ühtsed erieesmärgid nii otseste kui ka kaudsete meetmete jaoks. See võimaldab komisjonil tööprogrammide koostamisel välja pakkuda vahendeid ja varasid, mida saab omavahel ühendada, näiteks tema enda teadustaristu ja JRC teadmusbaas. Kõnealune lähenemine on kujundatud selliselt, et see vastab ühele mitmeaastase finantsraamistiku valdkonnaülestest eesmärkidest: lihtsustamine ja koostoime saavutamine;
- erieesmärkide läbivaatamine (artikkel 3 ja I lisa):
 - erieesmärkide arvu vähendamine 13-lt 2014.–2018. aasta programmis neljale nii otseste kui ka kaudsete meetmete puhul.
 - ELi tuumaohutuse, kaitsemeetmete ja julgeoleku poliitika toetamist käsitleva erieesmärgi sissetoomine;
 - dekomisjoneerimisega seotud teadusuuringute toetuse mõiste: abikõlblike meetmete hulka kuuluvad teadusuuringud, mis toetavad tuumarajatiste dekomisjoneerimise ja keskkonnakahju heastamise tehnoloogiate väljatöötamist ja hindamist ning parimate tavade ja teadmiste vahetamist. Dekomisjoneerimisele keskendumine peegeldab üha suuremat nõudlust selliste teenuste järele, keskkonnakahju heastamise põhimõtet ning seda, et paljud tuumareaktorid suletakse püsivalt;
 - kiirguskaitsealaste teadusuuringute ulatuse läbivaatamine, mis peaks kaasa aitama tuumateaduse ja ioniseeriva kiirguse tehnoloogiliste rakenduste ohutule kasutamisele, kaasa arvatud radioisotoopide turvalisele ja ohutule tarnimisele ja kasutamisele. Meditsiini-, tööstus-, kosmose- ja teadusrakendustes kasutamine on mõned võimalustest;
 - tuumasünteesialaste teadusuuringute ainus erieesmärk kajastab üleminekut tulevaste termotuumaelektrijaamade projekteerimisele. Tuumasünteesialaste teadusuuringute uus eesmärk ühendab endas praeguse programmi kolme erieesmärgi;
 - kõikide meetmete puhul läheb vaja ühte erieesmärki ELi oskusteabe ja pädevuse säilitamiseks ja edasiarendamiseks. See hõlmab haridus- ja koolitusmeetmeid, liikuvustoetust, juurdepääsu teadustaristule, tehnosiiret ning

teadmushaldust ja teadmiste levitamist (praegusel programmil on nende meetmete jaoks eraldi eesmärgid);

- Marie Skłodowska-Curie meetmete (MSCA) avamine tuumateadlaste jaoks: programmi „Euroopa horisont“ ja Euratomi programmi jaoks kavandatavate uute sätete kohaselt on tuumavaldkonna üliõpilased ja teadlased MSCA puhul abikõlblikud. ELi hariduse ja koolituse tuntud toetusvahendi kasutamisel on uus programm kujundatud nii, et see vastab ühele mitmeaastase finantsraamistiku valdkonnaüledest eesmärkidest: rahastamisvahendite vahelise koostoime saavutamine;
- õigusnormid, mis aitavad kaasa Euratomi programmi ja programmi „Euroopa horisont“ vahelise koostoime tekkimisele (programmi „Euroopa horisont“ põhiakti lisa 1): mõlemad põhiaktid tekitavad koostoime, mille üksikasjad määratakse kindlaks tööprogrammides liikmesriikidega konsulteerides.

Sarnaselt varasemate programmidega on uue Euratomi programmi puhul toetuste andmise kriteeriumideks pädevus, mõju ning rakendamise kvaliteet ja tõhusus.

Programmi „Euroopa horisont“ osalemise ja levitamise eeskirju kohaldatakse ka Euratomi programmi suhtes.

Programmi ellu viimisel aitab komisjoni komitee (vt artikkel 16) määruse (EL) nr 182/2011 tähenduses. Komitee kohtub kahes koosseisus (tuuma lõhustamine ja tuumasüntees), olenevalt arutusele tulevast temast.

Ettepanek:

NÕUKOGU MÄÄRUS,

millega kehtestatakse teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogrammi „Euroopa horisont“ täiendav Euroopa Aatomienergiaühenduse teadus- ja koolitusprogramm aastateks 2021–2025

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingut, eriti selle artikli 7 esimest lõiku,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi arvamust¹,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust²

ning arvestades järgmist:

- (1) Euroopa Aatomienergiaühenduse (edaspidi „ühendus“) üks eesmärk on aidata tõsta liikmesriikide elatustaset muu hulgas sellega, et edendatakse ja soodustatakse liikmesriikide tuumauuringuid ning täiendatakse neid ühenduse teadus- ja koolitusprogrammiga.
- (2) Tänu tuumaohutuse ja -julgeoleku ning kiirguskaitse parandamisele suurendatakse tuumauuringutega sotsiaalset heaolu, majanduslikku õitsengut ja keskkonnasäästlikkust. Kiirguskaitsealaste teadusuuringute tulemusena on täiustatud meditsiinitehnikat, millest saavad kasu paljud kodanikud, ning need uuringud võivad viia edusammudeni muudesse sektorites, näiteks tööstuses, põllumajanduses ning keskkonna- ja julgeolekuvaldkonnas. Sama oluline on võimalus tuumauuringute abil pikemas perspektiivis saavutada energiasüsteemis CO₂ heitkoguste vähenemine ohutul, tõhusal ja turvalisel viisil.
- (3) Et tagada tuumauuringute järjepidevus ühenduse tasandil, on vaja luua ühenduse teadus- ja koolitusprogramm ajavahemikuks 1. jaanuarist 2021 kuni 31. detsembrini 2025 (edaspidi „programm“). Selle programmi raames tuleks jätkata varasemate programmide peamisi teadusuuringuid ning samal ajal seada uued erieesmärgid; seejuures tuleks kasutada sama rakendamisiivi.
- (4) Euratomi 2014.–2018. aasta teadus- ja koolitusprogrammi vahehindamist käsitlevas komisjoni aruandes (COM(2017) 697 final) on esitatud programmi juhtpõhimõtted. Need hõlmavad järgmist: tuumaohutust, tuumaenergiaalaseid kaitsemeetmeid, tuumajulgeolekut, tuumajäätmete käitlemist ja tuumasünteesi käsitlevate teadusuuringute jätkuv toetamine; tuumauuringualaste Euroopa ühisprogrammide ülesehituse ja haldamise edasine parandamine koostöös toetusesaajatega; tuumaohutuse, tuumajulgeoleku ja kiirguskaitse kõikide aspektidega seotud asjakohase pädevuse arendamisele suunatud Euratomi haridus- ja koolitusmeetmete jätkuv rakendamine ja tõhustamine; veelgi suurema kasu saamine Euratomi programmi ja liidu raamprogrammi muude teemavaldkondade vahelisest sünergiast ning Euratomi programmi otsemeetmete ja kaudsete meetmete vahelisest sünergiast veelgi suurema kasu saamine.

¹ Arvamus Arvamus on esitatud pärast mittekohustusliku konsulteerimist.

² ELT C Arvamus on esitatud pärast mittekohustusliku konsulteerimist.

- (5) Programmi idee ja kavandamise puhul on lähtutud vajadusest saavutada toetatavate tegevuste kriitiline mass. Selleks kehtestatakse piiratud arv konkreetseid eesmärke, mille puhul keskendutakse tuumalõhustumise ohutule kasutamisele energeetikas ja muudes valdkondades, vajalike eksperditeadmiste säilitamisele ja täiendamisele, tuumasünteesienergeetika edendamisele ning tuumaohutust, tuumaenergiaalaseid kaitsemeetmeid ja tuumajulgeolekut käsitleva liidu poliitika toetamisele.
- (6) Tuumasünteesienergeetika valdkonna teadusuuringuid viiakse läbi kooskõlas Euroopa tuumasünteesialase tegevuskavaga, millega nähakse ette tuumasünteesipõhise elektrijaama rajamise eelduseks olev vajalik teadus- ja arendustegevus. Lühikeses või keskpikas perspektiivis on oluliseks sammuks ITERi ehitamine ja käikulaskmine ning samal ajal täiendatakse Euroopas toimuvat ITERiga seotud tegevust aktiivse tuumasünteesialase teadusprogrammiga, et toetada ITERi tööd tulevikus ja DEMOga seotud ettevalmistusi.
- (7) Programm peaks tuumauuringute toetamise kaudu aitama kaasa Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr [...] ³ kehtestatud teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogrammi „Euroopa horisont“ (edaspidi „raamprogramm „Euroopa horisont““) eesmärkide saavutamisele ning hõlbustama Euroopa 2030. aastani ulatuva strateegia rakendamist ja Euroopa teadusruumi tugevdamist.
- (8) Programmi raames tuleks püüda saavutada sünergiat raamprogrammiga „Euroopa horisont“ ja teiste liidu programmidega nii kavandamisel ja strateegilisel planeerimisel kui ka seoses projektide valimise, programmi haldamise, kommunikatsioonitegevuse, tulemuste levitamise ja kasutamise, järelevalve, auditeerimise ja juhtimisega. Et hoida ära kattumist ja dubleerimist ning suurendada ELi vahendite finantsvõimendust, võib raamprogrammi „Euroopa horisont“ tegevuste jaoks üle kanda muude liidu programmide vahendeid. Sellisel juhul järgitakse kõnealuste vahendite puhul raamprogrammi „Euroopa horisont“ eeskirju.
- (9) Programmi tegevusi tuleks siiski kasutada turutõrgete ja ebaoptimaalsete investeerimisolukordade lahendamiseks proportsionaalsel viisil erakapitali dubleerimata ega tõrjumata ning neil peaks olema selge Euroopa tasandi lisaväärtus. Sel viisil tagatakse sidusus programmi meetmete ja ELi riigiabi eeskirjade vahel ega tekitata siseturul põhjendamatuid konkurentsimoonutusi.
- (10) Käesoleva määrusega kehtestatakse Euratomi teadus- ja koolitusprogrammi rahastamispakett, mis on iga-aastase eelarvemenetluse käigus Euroopa Parlamendi ja nõukogu peamine juhis [viide tuleb vastavalt uuele institutsioonidevahelisele kokkuleppele vajaduse kohaselt ajakohastada: Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni vahel 2. detsembril 2013. aastal eelarvedistsipliini, eelarvealase koostöö ning usaldusväärse finantsjuhtimise kohta sõlmitud institutsioonidevahelise kokkuleppe punkti 17] tähenduses.
- (11) Programmi suhtes kohaldatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL, Euratom) nr [...] ⁴ (edaspidi „finantsmäärus“), kui käesoleva määrusega ei ole ette nähtud teisiti. Selles sätestatakse liidu eelarve täitmise eeskirjad, sealhulgas eeskirjad uurimistoetuste, auhindade, hangete, eelarve kaudse täitmise, finantsabi, rahastamisvahendite ja eelarvetagatiste kohta.
- (12) Käesolevas määruses käsitletud rahastamisliikide ning eelarve täitmise viiside valimisel tuleks lähtuda sellest, kas nende kaudu on võimalik saavutada asjaomase meetme konkreetseid eesmärke ja vastavaid tulemusi; seejuures tuleks eelkõige võtta arvesse kontrollikulusi,

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu [...] määrus (EL) nr [...], millega kehtestatakse ELi üheksas raamprogramm – teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogramm aastateks 2021–2027 – ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1291/2013 (ELT [...]).

halduskoormust ja nõuete täitmata jätmisega seotud eeldatavat riski. Uurimistoetuste puhul tuleks selleks kaaluda ühekordsete maksete, kindlasummaliste maksete ja ühikukulude kasutamist.

- (13) Käesoleva määruse suhtes kohaldatakse horisontaalseid finantseeskirju, mille Euroopa Parlament ja nõukogu on võtnud vastu Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 322 ja Euratomi asutamislepingu artikli 106a alusel. Need eeskirjad on sätestatud finantsmääruses ja nendega on kindlaks määratud eelkõige kord, mille alusel kehtestatakse eelarve ja täidetakse seda uurimistoetuste, hangete, auhindade ja kaudse täitmise kaudu; samuti nähakse nende eeskirjadega ette eelarvevahendite käsutajate vastutuse kontrollimine. Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 322 ja Euratomi asutamislepingu artikli 106a alusel vastu võetud eeskirjades on käsitletud ka liidu eelarve kaitset olukorras, kus liikmesriikides ilmnevad üldised puudujäägid õigusriigi põhimõtete järgimises, kuna õigusriigi põhimõtete austamine on usaldusväärse finantsjuhtimise ja ühenduse vahenditest tulemusliku rahastamise oluline eeltingimus.
- (14) Programmi poliitikaeesmärkide saavutamiseks võib kasutada ka InvestEU fondist eraldatavaid teadus- ja innovatsioonitegevust käsitleva poliitikavaldkonna rahastamisvahendeid. Rahalist toetust tuleks kasutada turutõrgete ja ebaoptimaalsete investeerimisolukordade lahendamiseks proportsionaalsel viisil ning asjaomaste meetmetega ei tohiks dubleerida ega tõrjuda erakapitali ega moonutada konkurentsi siseturul. Kõnealustel meetmetel peaks olema selge Euroopa tasandi lisaväärtus.
- (15) Et tagada programmi võimalikult tõhus rakendamine ning luua toetusesaajatele ühtne, põhjalik ja läbipaistev raamistik, peaks programmis osalemine ja uurimistulemuste levitamine toimuma vastavalt raamprogrammi „Euroopa horisont“ asjakohastele eeskirjadele, mille juures on tehtud teatavaid kohandusi või erandeid. Programmis tuleks kasutada raamprogrammis „Euroopa horisont“ määratletud mõisteid ja peamisi meetmeliike.
- (16) Raamprogrammi „Horisont 2020“ raames loodud ja komisjoni hallatav osalejate tagatisfond on osutunud oluliseks kaitsemehhanismiks, millega leevendatakse riske, mis on seotud oma kohustusi mittetäitvate osalejate võlgnetavate tagastamata jäävate summadega. Seepärast tuleks selle tagatisfondi tegevust jätkata ning raamprogrammi „Euroopa horisont“ raames loodud vastastikune kindlustusmehhanism peaks hõlmama ka käesolevas määruses käsitletud meetmeid.
- (17) Teadusuuringute Ühiskeskus peaks jätkuvalt tagama kliendist lähtuvate sõltumatute teaduslike tõendite olemasolu ja tehnilise toe liidu poliitikameetmete väljatöötamise kõikides etappides. Teadusuuringute Ühiskeskuse otsemeetmeid tuleks rakendada paindlikul, tõhusal ja läbipaistval viisil lähtuvalt Teadusuuringute Ühiskeskuse kasutajate ja liidu poliitika asjakohastest vajadustest ning tagada seejuures liidu finantshuvide kaitse. Teadusuuringute Ühiskeskus peaks jätkuvalt looma täiendavaid vahendeid.
- (18) Vastavalt finantsmäärusele, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EL, Euratom) nr 883/2013⁵, nõukogu määrusele (Euratom, EÜ) nr 2988/95⁶, nõukogu määrusele (Euratom, EÜ) nr 2185/96⁷ ja nõukogu määrusele (EL) 2017/1939⁸ tuleb liidu finantshuve kaitsta

⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. septembri 2013. aasta määrus (EL, Euratom) nr 883/2013, mis käsitleb Euroopa Pettustevastase Ameti (OLAF) juurdlusi ning millega tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1073/1999 ja nõukogu määrus (Euratom) nr 1074/1999 (ELT L 248, 18.9.2013, lk 1).

⁶ Nõukogu 18. detsembri 1995. aasta määrus (EÜ, Euratom) nr 2988/95 Euroopa ühenduste finantshuvide kaitse kohta (EÜT L 312, 23.12.1995, lk 1).

⁷ Nõukogu 11. novembri 1996. aasta määrus (Euratom, EÜ) nr 2185/96, mis käsitleb komisjoni tehtavat kohapealset kontrolli ja inspekteerimist, et kaitsta Euroopa ühenduste finantshuve pettuste ja igasuguse muu eeskirjade eiramiste eest (EÜT L 292, 15.11.1996, lk 2).

proportsionaalsete meetmetega, mis muu hulgas hõlmavad õigusnormide rikkumise, sealhulgas pettuste ärahoidmist, avastamist, korrigeerimist ja uurimist, kaotatud, alusetult välja makstud või ebaõigesti kasutatud summade tagasinõudmist ja vajaduse korral halduskaristuste kehtestamist. Eelkõige võib Euroopa Pettustevastane Amet kooskõlas määrusega (EL, Euratom) nr 883/2013 ja määrusega (Euratom, EÜ) nr 2185/96 viia läbi haldusjuurdlust, sealhulgas teha kohapealset kontrolli ja inspekteerimist, et teha kindlaks, kas esineb pettust, korruptsiooni või mis tahes muud liidu finantshuve kahjustavat ebaseaduslikku tegevust. Vastavalt määrusele (EL) 2017/1939 võib Euroopa Prokuratuur uurida pettusi ja muid kuritegusid, mis mõjutavad liidu finantshuve, ja esitada nende kohta süüdistusi, nagu on ette nähtud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga (EL) 2017/1371⁹. Finantsmääruse kohaselt peab iga isik või üksus, kes saab liidu rahalisi vahendeid, tegema liidu finantshuvide kaitsel täielikult koostööd, andma komisjonile, Euroopa Pettustevastasele Ametile, Euroopa Prokuratuurile ja Euroopa Kontrollikojale vajalikud õigused ja juurdepääsu ning tagama, et liidu rahaliste vahendite haldamisega seotud mis tahes kolmandad isikud annavad nimetatud institutsioonidele samaväärsed õigused.

- (19) Et tagada programmiga hõlmatud meetmete ühtsed rakendamistingimused, tuleks komisjonile anda rakendusvolitused. Neid volitusi tuleks teostada kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 182/2011¹⁰.
- (20) Vastavalt 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelise parema õigusloome kokkuleppe punktidele 22 ja 23 on vaja hinnata programmi lähtuvalt konkreetsete järelevalvenõuete alusel kogutud teabest, ent hoida samal ajal ära ülereguleerimist ja liigset halduskoormust, eelkõige liikmesriikide jaoks. Kõnealused nõuded võivad vajaduse korral hõlmata mõõdetavaid näitajaid, mis võimaldavad hinnata programmi kohapealset mõju.
- (21) Teadusuuringute Ühiskeskuse otsemeetmete teadusliku ja tehnoloogilise sisu suhtes on konsulteeritud Teadusuuringute Ühiskeskuse juhatajate nõukoguga, mis loodi komisjoni otsusega 96/282/Euratom¹¹.
- (22) Komisjon on pidanud nõu Euratomi teadus- ja tehnikakomiteega.
- (23) Õiguskindluse huvides tuleks määrus (Euratom) nr [...] kehtetuks tunnistada,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

I PEATÜKK

ÜLDSÄTTED

Artikkel 1

Reguleerimisese

⁸ Nõukogu 12. oktoobri 2017. aasta määrus (EL) 2017/1939, millega rakendatakse tõhustatud koostööd Euroopa Prokuratuuri asutamisel (ELT L 283, 31.10.2017, lk 1).

⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuli 2017. aasta direktiiv (EL) 2017/1371, mis käsitleb võitlust liidu finantshuve kahjustavate pettuste vastu kriminaalõiguse abil (ELT L 198, 28.7.2017, lk 29).

¹⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta määrus (EL) nr 182/2011, millega kehtestatakse eeskirjad ja üldpõhimõtted, mis käsitlevad liikmesriikide läbiviidava kontrolli mehhanisme, mida kohaldatakse komisjoni rakendamisevolituste teostamise suhtes (ELT L 55, 28.2.2011, lk 13).

¹¹ Komisjoni 10. aprilli 1996. aasta otsus 96/282/Euratom Teadusuuringute Ühiskeskuse ümberkorraldamise kohta (EÜT L 107, 30.4.1996, lk 12).

Käesoleva määrusega kehtestatakse Euroopa Aatomienergiaühenduse teadus- ja koolitusprogramm ajavahemikuks 1. jaanuarist 2021 kuni 31. detsembrini 2025 (edaspidi „programm“) ning selle programmiga hõlmatud kaudsetes meetmetes osalemise ja tulemuste levitamise eeskirjad.

Määruses sätestatakse programmi eesmärgid, eelarve aastateks 2021–2025, Euroopa Aatomienergiaühenduse (edaspidi „ühendus“) kasutatavad rahastamisvormid ja sellise rahastamise eeskirjad.

Artikkel 2

Mõisted

Käesolevas määruses kasutatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) nr xxx¹² (edaspidi „raamprogrammi „Euroopa horisont“ määrus“) määratletud mõisteid. Kõnealustes määratlustes esinevaid viiteid liidule ja programmile käsitatakse viidetena ühendusele ja käesoleva määruse kohasele programmile. Erandina tähendab „tööprogramm“ dokumenti, mille komisjon on võtnud vastu programmi rakendamiseks kooskõlas käesoleva määruse artikliga 16.

Artikkel 3

Programmi eesmärgid

1. Programmi üldeesmärgid on järgmised:
 - (a) tuumaenergiaalase teadus- ja koolitustegevuse läbiviimine, et toetada tuumaohutuse ja -julgeoleku ning kiirguskaitse pidevat parandamist;
 - (b) pikemas perspektiivis energiasüsteemis CO₂ heitkoguste vähendamisele kaasaaitamine ohutul, tõhusal ja turvalisel viisil.
2. Programmi erieesmärgid on järgmised:
 - (a) edendada tuumaenergia ja muuks kui energiatootmiseks kasutatava ioniseeriva kiirguse ohutut ja turvalist kasutamist, sealhulgas tuumaohutust ja -julgeolekut, tuumaenergiaalaseid kaitsemeetmeid, kiirguskaitset, kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete ohutut käitlemist ning tuumarajatiste tegevuse ohutut lõpetamist;
 - (b) säilitada ja süvendada ühenduses eksperditeadmisi ja pädevust;
 - (c) soodustada tuumasünteesienergeetika edendamist ja toetada tuumasünteesialase tegevuskava rakendamist;
 - (d) toetada tuumaohutust, tuumajulgeolekut ja tuumaenergiaalaseid kaitsemeetmeid käsitlevat ühenduse poliitikat.
3. Lõigetes 1 ja 2 loetletud eesmärkide täitmine toimub vastavalt I lisale.

Artikkel 4

Eelarve

1. Programmi rakendamise rahastamispakett on jooksevhindades 1 675 000 000 eurot.
2. Lõikes 1 esitatud summa orienteeriv jaotus on järgmine:
 - (a) 724 563 000 eurot tuumasünteesialase teadus- ja arendustegevuse jaoks;

¹² Täispealkiri + ELT viide.

- (b) 330 930 000 eurot tuumalõhustumisuuringute, tuumaohutuse ja kiirguskaitse jaoks;
- (c) 619 507 000 eurot Teadusuuringute Ühiskeskuse otsemeetmete jaoks.

Komisjon ei või iga-aastase eelarvemenetluse käigus käesoleva artikli lõike 2 punktis c nimetatud summast kõrvale kalduda.

- 3. Lõikes 1 nimetatud summa võib hõlmata ka programmi haldamiseks ja rakendamiseks vajalikke ettevalmistus-, järelevalve-, kontrolli-, auditeerimis- ja hindamiskulusid ning muid tegevuskulusid, sealhulgas halduskulusid ja kulusid programmi eesmärkide saavutamise hindamiseks. Ühtlasi võib selle arvelt katta programmi eesmärkide täitmiseks tehtavad kulutused, mis on seotud uuringute, ekspertidega kohtumiste ning teavitus- ja teabevahetustegevusega, samuti teabe töötlemiseks ja teabevahetuseks kasutatavate infotehnoloogiavõrgustikega, sealhulgas infotehnoloogiavahenditega seotud kulud ning muud programmi haldamiseks vajalikud tehnilise ja haldusabi kulud.
- 4. Vajaduse korral võib kanda eelarvesse assigneeringuid ka pärast 2025. aastat, et katta lõikes 3 ette nähtud kulusid, selleks et oleks võimalik hallata meetmeid, mis ei ole 31. detsembriks 2027 veel lõpule viidud.
- 5. Pikemalt kui ühe eelarveaasta vältel toimuvate tegevustega kaasnevad eelarvelised kulukohustused võib jaotada aastaste osamaksete kujul mitmele aastale.
- 6. Ilma et see piiraks finantsmääruse kohaldamist, võivad esimese tööprogrammiga hõlmatud projektidega seotud tegevuste kulud olla rahastamiskõlblikud alates 1. jaanuarist 2021.
- 7. Eelarve jagatud täitmise raames liikmesriikidele eraldatud, määruse (EL) XX [ühissätete määrus] artikli 21 kohaselt üle kantavad vahendid võib liikmesriikide taotlusel programmi üle kanda. Komisjon rakendab kõnealuseid vahendeid kas otse vastavalt finantsmääruse artikli 62 lõike 1 punktile a või kaudselt vastavalt nimetatud lõike punktile c. Võimaluse korral kasutatakse neid vahendeid asjaomase liikmesriigi hüvanguks.

Artikkel 5

Kolmandate riikide ühinemine programmiga

- 1. Programmiga võivad ühineda järgmised kolmandad riigid:
 - (a) liiduga ühinevad riigid, kandidaatriigid ja potentsiaalsed kandidaatriigid vastavalt asjaomastes raamlepingutes ja assotsieerimisnõukogu otsustes või samaväärsetes lepingutes sätestatud üldpõhimõtetele ja üldtingimustele selliste riikide osalemiseks ühenduse programmides ning vastavalt ühenduse ja selliste riikide vahel sõlmitud lepingutes sätestatud eritingimustele;
 - (b) Euroopa naabruspoliitikaga hõlmatud riigid vastavalt asjaomastes raamlepingutes ja assotsieerimisnõukogu otsustes või samaväärsetes lepingutes sätestatud üldpõhimõtetele ja üldtingimustele selliste riikide osalemiseks ühenduse programmides ning vastavalt ühenduse ja selliste riikide vahel sõlmitud lepingutes sätestatud eritingimustele;
 - (c) kõikidele järgmistele kriteeriumidele vastavad kolmandad riigid ja territooriumid:
 - suur võimekus teaduse, tehnoloogia ja innovatsiooni valdkonnas;
 - pühendumine reeglitel põhinevale avatud turumajandusele, sealhulgas intellektuaalomandiõiguste õiglane ja erapooletu käsitlemine demokraatlike institutsioonide toel;

- kodanike majandusliku ja sotsiaalse heaolu parandamisele suunatud poliitikameetmete aktiivne edendamine.

Iga punktis c osutatud riigi ühinemine programmiga toimub vastavalt tingimustele, mis on sätestatud konkreetsetes lepingus, mis hõlmab asjaomase kolmanda riigi osalemist ühenduse või liidu mis tahes programmis, eeldusel, et kõnealuse lepinguga:

- on tagatud õiglane tasakaal programmis osaleva kolmanda riigi panuse ja tema saadava kasu vahel;
 - on kehtestatud tingimused programmis osalemiseks, sealhulgas programmi jaoks eraldatud rahalise toetuse suurus ja osalemisega seotud halduskulud. Kõnealune rahaline toetus loetakse vastavalt finantsmääruse artikli 21 lõikele 5 sihtotstarbeliseks tuluks;
 - ei ole asjaomasele kolmandale riigile antud otsustusõigust programmi üle;
 - on tagatud liidu õigus tagada usaldusväärne finantsjuhtimine ja kaitsta oma finantshuve.
2. Iga kolmanda riigi puhul võetakse programmiga ühinemise ulatuse kindlaksmääramisel arvesse eesmärki edendada innovatsiooni kaudu liidu majanduskasvu. Sellest lähtuvalt võidakse konkreetse riigi puhul teatavad programmi osad ühinemislepingust välja jätta, välja arvatud liiduga ühinevate riikide, kandidaatriikide ja potentsiaalsete kandidaatriikide puhul.
 3. Vajaduse korral nähakse ühinemislepinguga ette liidus asutatud juriidiliste isikute osalemine programmiga ühineva riigi samaväärsetes programmides vastavalt ühinemislepingus sätestatud tingimustele.
 4. Rahalise toetuse suuruse kindlaksmääramise tingimustega tagatakse, et kui tekib märkimisväärne erinevus summast, mida ühinenud riigis asutatud juriidilised isikud saavad programmis osalemise tulemusena, korrigeeritakse seda erinevust automaatselt ning seejuures võetakse arvesse programmi haldamise, rakendamise ja toimimisega seotud kulusid.

Artikkel 6

Rahastamise rakendamine ja vormid

1. Programmi rakendatakse eelarve otsese täitmise teel vastavalt finantsmäärusele või eelarve kaudse täitmise teel finantsmääruse artikli 61 lõike 1 punktis c osutatud rahastamisasutuste kaudu.
2. Programmist rahastamine võib toimuda ükskõik millises finantsmääruse kohases vormis, eelkõige uurimistoetuste, auhindade ja hangete kaudu. Samuti võib see toimuda segarahastamistoimingute raames kasutatavate rahastamisvahendite kaudu.
3. Programmi raames kasutatavad peamised meetmeliigid on esitatud ja määratletud raamprogrammi „Euroopa horisont“ määruse II lisas.
4. Programmi raames toetatakse ka Teadusuuringute Ühiskeskuse otsemeetmeid.

Artikkel 7

Euroopa partnerlused

1. Programmi teatavaid osi võib rakendada Euroopa partnerluste kaudu.
2. Ühendus võib osaleda Euroopa partnerlustes ükskõik millises järgmistest vormidest:
 - (a) osalemine partnerlustes, mis on loodud komisjoni ja avaliku või erasektori partnerite vahelise vastastikuse mõistmise memorandumi või lepingulise kokkuleppe alusel, milles on sätestatud partnerluse eesmärgid, partnerite vastavad rahalised ja/või mitterahalised

kohustused, tulemuslikkuse ja mõju põhinäitajad ning eeldatavad tulemused. See hõlmab vastastikuse täiendavuse kindlakstegemist partnerite läbi viidavas ja programmiga hõlmatud teadus- ja innovatsioonitegevuses (Euroopa programmpartnerlused);

- (b) programmi kaasrahastamismeetme kaudu teadus- ja innovatsioonitegevuse programmides osalemine ja nende rahaline toetamine lähtuvalt partnerite võetavatest rahalistest ja mitterahalistest kohustustest ning nende asjaomase tegevuse lõimimisest (kaasrahastatud Euroopa partnerlused).

3. Euroopa partnerlused:

- (a) luuakse juhul, kui nende kaudu saavutatakse programmi eesmärgid tõhusamalt, kui seda suudab ühendus üksi;
- (b) juhinduvad järgmistest põhimõtetest: lisaväärtuse teke liidu tasandil, läbipaistvus, avatus, mõjususe, võimendav mõju, kõiki osalejaid hõlmav pikaajaliste finantskohustuste võtmine, paindlikkus, sidusus ja vastastikune täiendavus liidu, kohalikes, piirkondlikes, riiklikes ja rahvusvahelistes algatustes;
- (c) on ajaliselt piiratud ning hõlmavad programmist saadava rahastuse järkjärgulise vähendamise ja lõpetamise tingimusi.

4. Partnerluste valimist, ellurakendamist, järelevalvet, hindamist ja järkjärgulist lõpetamist käsitlevad sätted ja kriteeriumid on esitatud raamprogrammi „Euroopa horisont“ määruse III lisas.

Artikkel 8

Avatud juurdepääs ja avatud teadus

Programmis kohaldatakse raamprogrammi „Euroopa horisont“ määruse sätteid avatud juurdepääsu ja avatud teaduse kohta.

Artikkel 9

Rahastamiskõlblikud meetmed ning osalemise ja uuringutulemuste levitamise eeskirjad

- 1. Rahastamiskõlblikud on üksnes meetmed, millega täidetakse artiklis 3 osutatud eesmärgid.
- 2. Kui käesoleva artikli kolmandas ega neljandas lõigus ei ole sätestatud teisiti, kohaldatakse programmi raames toetatavate meetmete puhul raamprogrammi „Euroopa horisont“ määruse osalemiseeskirju käsitlevat II jaotist. Sealseid viiteid liidule ja programmile käsitatakse vajaduse korral viidetena ühendusele ja käesoleva määruse kohasele programmile. Sealsed viited julgeolekueeskirjadele hõlmavad liikmesriigi riigikaitsehuve Euratomi asutamislepingu artikli 24 tähenduses.
- 3. Erandina raamprogrammi „Euroopa horisont“ määruse artikli 36 lõikest 4 võib vastuväidete esitamise õigust laiendada lihtlitsentside andmisele.
- 4. Erandina raamprogrammi „Euroopa horisont“ määruse artikli 37 lõikest 5 teeb ühenduse rahalise toetuse saaja oma tulemused ühenduse institutsioonidele, rahastamisasutustele ja ühissetevõttele Fusion for Energy kättesaadavaks, et võimaldada ühenduse poliitika ja programmide väljatöötamist, rakendamist ja järelevalvet või kolmandate riikide ja rahvusvaheliste organisatsioonidega tehtava koostöö raames võetud kohustuste täitmist. Kõnealune kasutusõigus hõlmab õigust volitada kolmandaid isikuid kasutama asjaomaseid

tulemusi riigihankemenetluses ja edasilitsentsimisõigust, seda võib kasutada üksnes mitteärilisel otstarbel ja konkurentsiväliselt ning selle eest ei võeta kasutustasu.

5. Raamprogrammi „Euroopa horisont“ määruse kohaselt loodud vastastikuse kindlustusmehhanismi abil kaetakse riskid, mis on seotud võimalusega, et toetusesaajad ei tagasta komisjonile või rahastamisasutusele kõnealuse määruse kohaselt tagasimaksmisele kuuluvaid summasid.

Artikkel 10

Kumulatiivne, täiendav ja ühine rahastamine

1. Programmi rakendatakse sünergias muude liidu rahastamisprogrammidega. Programmi eesmärkide saavutamiseks ning programmi ja raamprogrammi „Euroopa horisont“ ühiste probleemide lahendamiseks võib ühendus toetada rahaliselt tegevust, mis hõlmab mitut programmis sätestatud eesmärki või raamprogrammiga „Euroopa horisont“ ellu viidavat eesmärki või korraga kummagi programmi eesmärke. Eelkõige võib programmi raames toetada rahaliselt Marie Skłodowska-Curie nimelisi meetmeid, et edendada tuumauuringutega seotud tegevust.
2. Programmi raames võib toetada ka mõnest muust liidu programmist toetatavat meetet, kui asjaomastest toetustest ei kaeta samu kulusid. Liidu iga programmi puhul, millest sellist meetet toetatakse, kohaldatakse vastava toetuseosa suhtes selle konkreetse programmi eeskirju. Kumulatiivse rahastamise määr ei tohi olla suurem kui meetme rahastamiskõlblikud kulud kokku ning liidu eri programmidest saadava toetuse võib arvutada proportsionaalselt vastavalt toetuse andmise tingimusi käsitlevatele dokumentidele.
3. Vastavalt määruse (EL) XX [ühissätete määrus] artikli [67] lõikele 5 ja määruse (EL) XX [ühise põllumajanduspoliitika rahastamine, haldamine ja seire] artiklile [8] võib Euroopa Regionaalarengu Fondist, Ühtekuuluvusfondist, Euroopa Sotsiaalfond+-st ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist toetada meetmeid, mis on kooskõlas asjaomase programmi eesmärkidega ja vastavad järgmistele kumulatiivsetele võrdlustingimustele:
 - (a) neid on hinnatud programmi projektikonkursi raames;
 - (b) need vastavad asjaomase projektikonkursi puhul kehtestatud miinimumnõuetele;
 - (c) neid ei saa eelarvepiirangute tõttu rahastada asjaomase projektikonkursi raames.

Sellisel juhul kohaldatakse selle fondi eeskirju, millest kõnealuseid meetmeid toetatakse.

II PEATÜKK

PROGRAMMITÖÖ, JÄRELEVALVE, HINDAMINE JA KONTROLL

Artikkel 11

Tööprogrammid

1. Programmi rakendatakse finantsmääruse artiklis 110 osutatud tööprogrammide kaudu rakendusaktidega vastavalt artikli 16 lõike 4 kohasele kontrollikorrale. Tööprogrammides nähakse vajaduse korral ette segarahastamistoiminguteks eraldatud üldsumma.
2. Tööprogrammides, mis peavad vastama finantsmääruse artikli 110 nõuetele, esitatakse järgmine teave:
 - (a) iga meetme jaoks eraldatud summa ja orienteeriv rakendamise ajakava;

- (b) uurimistoetuste puhul prioriteedid, valimise ja toetuse määramise kriteeriumid, toetuse määramise eri kriteeriumide suhteline kaal ning kõikide rahastamiskõlblike kulude maksimaalne rahastamismäär;
 - (c) kõik toetusesaajate lisakohustused vastavalt raamprogrammi „Euroopa horisont“ määruse artiklitele 35 ja 37.
3. Teadusuuringute Ühiskeskuse otsemeetmeid käsitleva mitmeaastase tööprogrammi puhul küsib komisjon vastavalt otsusele 96/282/Euratom Teadusuuringute Ühiskeskuse juhatajate nõukogu arvamust.

Artikkel 12

Järelevalve ja aruandlus

1. Näitajad, mille abil antakse aru artiklis 3 sätestatud programmi eesmärkide saavutamisel tehtud edusammude kohta, on esitatud II lisas mõjuahelate kaupa.
2. Programmi eesmärkide saavutamisel tehtud edusammude tulemusliku hindamise tagamiseks võtab komisjon vastu rakendusakte, et kehtestada sätteid seire- ja hindamisraamistiku jaoks, muu hulgas II lisa muutmise kaudu mõjuahelanäitajate vajaduspõhiseks läbivaatamiseks ja täiendamiseks ning lähtetasemete ja sihtide kindlaksmääramiseks. Kõnealused rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 16 lõike 3 kohase nõuandekorraga.
3. Tulemusaruannete süsteem peab tagama, et programmi rakendamise järelevalveks ja tulemuste seireks vajalikke andmeid kogutakse tõhusalt, tulemuslikult ja õigeaegselt. Selleks kehtestatakse ühenduse rahaliste vahendite saajatele ja vajaduse korral liikmesriikidele proportsionaalsed aruandlusnõuded.

Artikkel 13

Teavitamine, kommunikatsioon, avalikustamine ning tulemuste levitamine ja kasutamine

1. Programmist rahaliste vahendite saajad tunnustavad rahastuse päritolu ning tagavad eelkõige asjaomaste meetmete ja nende tulemuste tutvustamisel ühenduse rahaliste vahendite nähtavuse, andes eri sihtrühmadele, sealhulgas meediale ja üldsusele sellekohast sidusat, tõhusat ja proportsionaalset suunatud teavet.
2. Komisjon viib läbi programmi ning selle meetmete ja tulemustega seotud teavitus- ja kommunikatsioonitegevust. Programmi jaoks eraldatud rahalisi vahendeid kasutatakse ka ühenduse nende poliitiliste prioriteetide propageerimiseks, mis on seotud artiklis 3 osutatud eesmärkidega.
3. Samuti töötab komisjon välja tulemuste levitamise ja kasutamise strateegia, et parandada programmi raames toimuva teadus- ja innovatsioonitegevuse tulemuste ja saadud teadmiste kättesaadavust ja levikut, kiirendada nende kasutuselevõttu ning võimendada programmi mõju. Programmi jaoks eraldatud rahalised vahendid peavad ühtlasi aitama kaasa ühenduse poliitiliste prioriteetide tutvustamisele, samuti teavitamise, kommunikatsiooni, avalikustamise ning tulemuste levitamise ja kasutamisega seotud tegevusele, niivõrd kui see on seotud artiklis 3 osutatud eesmärkidega.

Artikkel 14

Hindamine

1. Hindamised toimuvad piisavalt aegsasti, et nende tulemusi saaks kasutada programmiga, selle jätkuprogrammiga ning muude teadusuuringuid ja innovatsiooni käsitlevate algatustega seotud otsustamisprotsessis.
2. Programmi vahehindamine toimub siis, kui programmi rakendamise kohta on saanud kättesaadavaks piisavalt teavet, ent mitte hiljem kui kolm aastat pärast programmi rakendamise algust. Vahehindamine hõlmab varasemate Euratomi programmide pikaajalise mõju hindamist ja selle põhjal kohandatakse vajaduse korral programmi rakendamist.
3. Programmi rakendamise lõpul, ent mitte hiljem kui neli aastat pärast artiklis 1 nimetatud ajavahemikku viib komisjon läbi programmi lõpphindamise. Lõpphindamine hõlmab varasemate programmide pikaajalise mõju hindamist.
4. Komisjon edastab hindamiste tulemused koos oma tähelepanekutega Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele.

Artikkel 15

Auditid

1. Programmi suhtes kohaldatava kontrollisüsteemiga tagatakse asjakohane tasakaal usalduse ja kontrolli vahel; seejuures võetakse arvesse kontrollimise haldus- ja muid kulusid kõikidel tasanditel, eelkõige toetusesaajate jaoks.
2. Meetmete puhul, mida rahastatakse ühiselt mitmest liidu programmist, viiakse läbi üksainus audit, mis hõlmab kõiki asjaomaseid programme ja nende vastavaid kohaldatavaid eeskirju.
3. Komisjon või rahastamisasutus võib tugineda toetusesaaja tasandil tehtavatele süsteemi ühendaudititele. Need ühendauditid on teatavat liiki toetusesaajate jaoks vabatahtlikud ning hõlmavad süsteemi- ja protsessiauditit koos tehingute auditiga, mida teeb sõltumatu audiitor, kes on pädev läbi viima raamatupidamisdokumentide kohustuslikke auditeid kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2006/43/EÜ. Komisjon või rahastamisasutus võib kasutada neid selle kindlakstegemiseks, kas üldjoontes on tagatud kulude usaldusväärne finantsjuhtimine, ning finantsaruannete õigsust kinnitavate kontrollitõendite ja järelauditite taseme uuesti läbivaatamiseks.
4. Komisjon või rahastamisasutus võib vastavalt finantsmääruse artiklile 127 tugineda ühenduse toetuse kasutamise audititele, mille on teinud muu isik või üksus, sealhulgas isik või üksus, keda liidu institutsioonid ega asutused ei ole selleks volitanud.
5. Auditeid võib teha kuni kahe aasta jooksul pärast lõppmakse tegemist.

Artikkel 16

Komiteemenetlus

1. Komisjoni abistab komitee. Kõnealune komitee on komitee määruse (EL) nr 182/2011 tähenduses.
2. Komitee tuleb kokku kahes eri koosseisus, millest ühes käsitletakse programmi tuumalõhustumisega ja teises tuumasünteesiga seotud aspekte.
3. Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 4.
4. Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 5.
5. Kui komitee arvamust küsitakse kirjaliku menetluse teel, lõpetatakse nimetatud menetlus tulemust saavutamata, kui komitee esistuja arvamuse esitamiseks ette nähtud tähtaja jooksul nii otsustab või komitee liikmete lihthälteenamusega seda taotletakse.

6. Komisjon teavitab komiteed korrapäraselt programmi rakendamise üldisest edenemisest, samuti teavitab ta komiteed õigel ajal kõikidest programmi alusel kavandatud või rahastatud meetmetest.

Artikkel 17

Liidu finantshuvide kaitse

1. Komisjonil või tema esindajatel ja kontrollikojal on õigus auditeerida või rahvusvaheliste organisatsioonide puhul asjaomaste organisatsioonidega saavutatud kokkuleppes lähtuvalt kontrollida nii dokumentide põhjal kui ka kohapeal kõiki toetusesaajaid, töövõtjaid ja alltöövõtjaid, keda on käesoleva määruse alusel rahastatud liidu vahenditest.
2. Euroopa Pettustevastane Amet võib kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL, Euratom) nr 883/2013 ning nõukogu määrusega (Euratom, EÜ) nr 2185/96 viia läbi haldusjuurdlust, sealhulgas teha kohapealset kontrolli ja inspekteerimist, et teha kindlaks, kas esineb pettust, korruptsiooni või mis tahes muud liidu finantshuve kahjustavat ebaseaduslikku tegevust seoses käesoleva määruse kohaste eelarveliste tagatiste või liidu vahenditest rahastamisega.
3. Kolmandate riikide pädevaid asutusi ja rahvusvahelisi organisatsioone võib vastastikuse õigusabi lepingute alusel samuti kohustada tegema koostööd Euroopa Prokuratuuriga seoses määruse (EL) 2017/1939 kohaselt Euroopa Prokuratuuri pädevusse kuuluvate kuritegude uurimisega.
4. Ilma et see mõjutaks lõigete 1 ja 2 kohaldamist, peavad käesoleva määruse rakendamisest tulenevad kolmandate riikide ja rahvusvaheliste organisatsioonidega sõlmitud koostöökokkulepped, uurimistoetusi käsitlevad ja muud lepingud ning muud juriidilised kohustused, samuti eelarvelist tagatist käsitlevad lepingud hõlmama sätteid, millega komisjonile, kontrollikojale ja Euroopa Pettustevastasele Ametile antakse selgesõnaliselt õigus teha nende institutsioonide vastavast pädevusest lähtuvalt kõnealust auditeerimist, kohapealset kontrolli ja inspekteerimist. See hõlmab sätteid, millega tagatakse, et mis tahes kolmas isik, kes osaleb liidu rahaliste vahendite või osaliselt või täielikult eelarvelise tagatise kaudu toetatava rahastamistehingu rakendamises, annab nimetatud institutsioonidele samaväärsed õigused.

III PEATÜKK

ÜLEMINEKU- JA LÕPPSÄTTED

Artikkel 18

Kehtetuks tunnistamine

Määrus [nr ..., millega kehtestatakse Euratomi 2019.–2020. aasta programm] tunnistatakse kehtetuks alates 1. jaanuarist 2021.

Artikkel 19

Üleminekusätted

1. Käesolev määrus ei mõjuta määruse [*Euratomy 2019.–2020. aasta programm*] kohaste asjaomaste meetmete jätkumist või muutmist ning nimetatud määrust kohaldatakse selliste meetmete suhtes kuni nende lõpetamiseni.
2. Vajaduse korral jätkab määrusega [*Euratomy 2019.–2020. aasta programm*] loodud komitee mis tahes poolelijäänud ülesannete täitmist artiklis 16 osutatud komitee.
3. Programmi rahastamispaketist võib katta ka tehnilise ja haldusabi kulud, mis on vajalikud selleks, et tagada üleminek programmi ja selle eelkäija, [*Euratomy 2019.–2020. aasta programmi*] alusel vastu võetud meetmete vahel.
4. Tagasimaksed määruse [*Euratomy 2019.–2020. aasta programm*] alusel loodud rahastamisvahenditest võib investeerida määrusega XX¹³ kehtestatud programmi InvestEU.

Artikkel 20

Jõustumine

Käesolev määrus jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

Brüssel,

*Nõukogu nimel
eesistuja*

FINANTSSELGITUS

1. ETTEPANEKU/ALGATUSE RAAMISTIK

- 1.1. Ettepaneku/algatuse nimetus
- 1.2. Asjaomased poliitikavaldkonnad (programmi teemavaldkond)
- 1.3. Ettepaneku/algatuse liik
- 1.4. Ettepaneku/algatuse põhjendus
- 1.5. Meetme kestus ja finantsmõju
- 1.6. Ettenähtud eelarve täitmise viisid

2. HALDUSMEETMED

- 2.1. Järelevalve ja aruandluse eeskirjad
- 2.2. Haldus- ja kontrollisüsteem
- 2.3. Pettuse ja eeskirjade eiramise ärahoidmise meetmed:

3. ETTEPANEKU/ALGATUSE HINNANGULINE FINANTSMÕJU

- 3.1. Mitmeaastase finantsraamistiku rubriigid ja kulude eelarveread, millele mõju avaldub:
- 3.2. Hinnanguline mõju kuludele
 - 3.2.1. Üldine hinnanguline mõju kuludele
 - 3.2.2. Hinnanguline mõju haldusassigneeringutele
 - 3.2.3. Kolmandate isikute rahaline osalus
- 3.3. Hinnanguline mõju tuludele

1. ETTEPANEKU/ALGATUSE RAAMISTIK

1.1. Ettepaneku/algatuse nimetus

Nõukogu määrus, millega luuakse Euroopa Aatomienergiaühenduse teadus- ja koolitusprogramm aastateks 2021–2025, millega täiendatakse teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogrammi „Euroopa horisont“, ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus Euroopa Aatomienergiaühenduse teadus- ja koolitusprogrammi (2019–2020) kohta, millega täiendatakse teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogrammi „Horisont 2020“.

1.2. Asjaomased poliitikavaldkonnad (programmi teemavaldkond)

01.03 Euratomi teadus- ja koolitusprogramm

1.3. Ettepanek/algatus käsitleb:

☒ uut meetet

☐ uut meetet, mis tuleneb katseprojektist / ettevalmistavast meetmest¹

☐ olemasoleva meetme pikendamist

☐ ühe või mitme meetme ümbersuunamist teise või uude meetmesse või ühendamist teise või uue meetmega

1.4. Ettepaneku/algatuse põhjendus

1.4.1. Lühiki- või pikaajalises perspektiivis täidetavad vajadused, sealhulgas algatuse rakendamise üksikasjalik ajakava

Tuumaenergia kasutamine energeetikas ja muudes valdkondades nõuab pidevaid jõupingutusi ohutuse ja julgeolekuga seotud riskide vähendamiseks ning ohutu ja turvalise tuumatehnoloogia ja optimaalse kiirguskaitse väljaarendamise toetamiseks. Ioniseeriva kiirguse kasutamise tõttu üha rohkemates valdkondades tuleb kaitsta inimesi ja keskkonda kiirgusega tarbetu kokkupuute eest. Ioniseeriva kiirguse tehnoloogiat kasutatakse Euroopas igapäevaselt mitmetes valdkondades, näiteks tervishoid, tööstus ja teadusuuringud, ning see toob suurt kasu Euroopa kodanikele ja Euroopa majandusele. Liikmesriikides tehtavad avaliku ja erasektori teadusuuringud võivad märkimisväärselt kaasa aidata nende hüvede tagamisele neis valdkondades ning Euratomi ülesanne on täiendada riiklikke jõupingutusi ühenduse poolt toetava teadus- ja koolitusprogrammi elluviimisega.

Euratomi toetatavad teadusuuringud peaksid aitama liikmesriikidel ja tööstusel vastata Euratomi asutamislepingu ja mitmete direktiivide nõuetele:

- nõukogu 8. juuli 2014. aasta direktiiv 2014/87/Euratom, millega muudetakse direktiivi 2009/71/Euratom, millega luuakse tuumaseadmete tuumaohutust käsitlev ühenduse raamistik, ning milles tuuakse sisse kogu ELi hõlmav tuumaohutuse kõrgetasemeline eesmärk, milleks on avariide vältimine ja radioaktiivsete ainete tuumarajatisest väljapoole pihkumise ärahoidmine. Kõnealuses direktiivis on rõhutatud liikmesriikide vajadust kasutada uurimistulemusi selle rakendamisel ja on loodud vastastikuste eksperdihinnangute süsteem;

¹ Vastavalt finantsmääruse artikli 58 lõike 2 punktile a või b.

- nõukogu direktiiv 2011/70/Euratom, millega luuakse ühenduse raamistik kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete vastutustundlikuks ja ohutuks käitlemiseks;
- nõukogu direktiiv 2013/59/Euratom, millega kehtestatakse põhilised ohutusnormid kaitseks ioniseeriva kiirgusega kiiritamisest tulenevate ohtude eest;
- Euratomi asutamislepingu 7. peatükis kehtestatud Euratomi kaitsemeetmete nõuete ja nende kohaldamisega seotud õigusaktide sätteid.

Kavandavat programmi rakendatakse alates 2021. aastast viis aastat vastavalt Euratomi asutamislepingu artiklile 7. Seda on võimalik pikendada kaheks aastaks kuni aastani 2027 vastavalt programmi „Euroopa horisont“ ja mitmeaastase finantsraamistiku kestusele.

Kavandav programm jätkab praeguse Euratomi programmi peamist teadustegevust (kiirguskaitse, tuumaohutus, julgeolek, jäätmete käitlemine, kiirguskaitse ja tuumasünteesienergia), pöörates samal ajal üha rohkem rõhku ioniseeriva kiirguse mitteelektrilistele rakendustele ja dekomisjoneerimisele.

- 1.4.2. *ELi meetme lisaväärtus (see võib tuleneda eri teguritest, nagu kooskõlastamisest saadav kasu, õiguskindlus, suurem tõhusus või vastastikune täiendavus). Käesoleva punkti kohaldamisel tähendab „ELi meetme lisaväärtus“ väärtust, mis tuleneb liidu sekkumisest ja lisandub väärtusele, mille liikmesriigid oleksid muidu üksi loonud.*

Programmi põhiline Euroopa lisaväärtus on tuuma lõhustamise ja tuumasünteesi alaste teadusuuringute vallas ulatuslikuma tipptaseme, oskusteabe ja multidistsiplinaarsuse rakendamine kui oleks võimalik üksikute liikmesriikide tasandil. Tuumatehnoloogia ja ioniseeriva kiirguse tehnoloogia täidab Euroopa kodanike elus jätkuvalt olulist rolli, olgu siis tegu energia ja sellega varustuse kindlusega või kiirguse ja radionukliidide kasutamisega meditsiinis ja tööstuses. Selle tehnoloogia ohutu ja turvaline kasutamine on äärmiselt oluline ning teadusuuringute programmidega aidatakse kaasa selle valdkonna kõrgeimate ohutus-, turva- ja kaitsemeetmete standardite täitmisele. Programmi raames keskendutakse ka tuumasünteesienergia arendamisele, selle näol on tegu potentsiaalselt ammendamatu ja kliimasõbraliku energiaallikaga.

Kogu ELi hõlmav lähenemisviis tuumaohutusele, radioaktiivsete jäätmete käitlemisele ja kiirguskaitsele on oluline seetõttu, et see tagab kodanike ja keskkonna kaitse rangeimad standardid nii Euroopas kui ka kaugemal. Programm võimaldab ka laiemalt koordineerida haridust ja koolitust terves Euroopas, kasutada teadustaristut ja teha rahvusvahelist koostööd. See toob eriti suurt kasu väiksematele liikmesriikidele, kes saavad kasutada tervet Euroopat hõlmava ühisprojekti poolt pakutavat mastaabisäästu. Programmi raames antakse Teadusuuringute Ühiskeskuse (JRC) kaudu olulist sõltumatut teaduslikku nõu, millega toetatakse Euroopa poliitika elluviimist tuumaohutuse, radioaktiivsete jäätmete käitlemise, kiirguskaitse, tuumajulgeoleku, kaitsemeetmete ja tuumareleva leviku tõkestamise valdkonnas. Teadusuuringute Ühiskeskus täidab oma ainulaadse taristu ja laboritega olulist rolli tuumauuringutes ja koolitustes. Euroopa tööstuse kaasamine tuumasünteesialastes teadusuuringutesse toetab innovatsiooni, nt kõrgtehnoloogiliste võrsetoodete väljatöötamise kaudu teistes sektorites, näiteks meditsiinis ja lennunduses.

1.4.3. *Samalaadsetest kogemustest saadud õppetunnid*

Komisjon on vastavalt määruse (Euratom) nr 1314/2013 artiklile 22 teinud 2017. aastal Euratomi 2014.–2018. aasta programmi vahehindamise. Komisjoni aruandes (COM(2017) 697) on esitatud hindamisprotsessi strateegiline ülevaade ja vastused sõltumatute ekspertide rühmade soovitudele. Kaasnevad komisjoni talituste töödokumendid (SWD(2017) 426 ja 427) annavad rohkem teavet hindamise kohta seoses olulisuse, tõhususe, tulemuslikkuse ja Euroopa lisaväärtusega. Hindamise põhisõnumid on järgmised:

- jätkata tuumaohutusele, kaitsemeetmetele, jäätmekäitlusele, kiirguskaitsele ja tuumasünteesi väljaarendamisele keskenduvate tuumauuringute toetamist;
- täiustada koos toetusesaajatega veelgi Euroopa tuumavaldkonna ühisprogrammide korraldust ja haldamist;
- jätkata ja tugevdada asjakohaste pädevuste arendamiseks Euratomi haridus- ja koolitusmeetmeid, mis toetavad kõiki tuumaohutuse, julgeoleku ja kiirguskaitse aspekte;
- paremini ära kasutada Euratomi programmi ja muude ELi raamprogrammi temaatiliste valdkondade vahelist sünergiat, et tegeleda selliste valdkonnaüleste aspektidega nagu kiirguse kasutamine meditsiinis, kliimamuutused, julgeolek ja hädaolukordadeks valmisolek ning tuumateaduse panus;
- paremini ära kasutada Euratomi programmi otseste ja kaudsete meetmete vahelist sünergiat.

1.4.4. *Kooskõla ja võimalik koostoime muude asjaomaste meetmetega*

Euratomi programmiga täiendatakse teadusuuringute ja innovatsiooni programmi „Euroopa horisont“ ja luuakse sellega sünergiat sellistes valdkondades nagu tervishoid (ioniseeriva kiirguse meditsiinilised rakendused), julgeolek, energeetika ning haridus ja koolitus. Euratomi tuumasünteesialane teadusuuringute programm viiakse ellu täielikus vastastikusel täiendavuses ja kooskõlas ITERi tegevusega. Programmi raames jätkatakse liikmesriikide programmide ühtlustamist tuumasünteesi, kiirguskaitse ning radioaktiivsete jäätmete käitlemise vallas, rakendades Euroopa ühisprogramme. Lisaks oodatakse sünergiat tuumarajatiste dekomisjoneerimise programmidega sellistes valdkondades nagu tehnoloogia arendamine ja katsetamine, koolitus ning parimate tavade vahetamine.

Programm on vastavuses liidu kõikide asjaomaste poliitikameetmetega valdkondades, mis on seotud teaduse ja innovatsiooniga üldiselt ning eelkõige tuumaohutuse ja sellega seonduvate julgeolekuaspektidega. Seega toetab see järgmiste direktiivide rakendamist:

- nõukogu direktiiv 2009/71/Euratom, millega luuakse tuumaseadmete tuumaohutust käsitlev ühenduse raamistik, ja selle läbivaadatud versioon 2014/87/Euratom;
- nõukogu direktiiv 2011/70/Euratom, millega luuakse ühenduse raamistik kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete vastutustundlikuks ja ohutuks käitlemiseks;
- nõukogu direktiiv 2013/59/Euratom, millega kehtestatakse põhilised ohutusnormid kaitseks ioniseeriva kiirgusega kiiritamisest tulenevate ohtude eest.

- Euratomi asutamislepingu 7. peatükk, mis on seotud ELi tuumaalaste kaitsemeetmete süsteemiga.

1.5. Meetme kestus ja finantsmõju

X piiratud kestusega

- X hõlmab ajavahemikku 1.1.2021–31.12.2025
- X Finantsmõju avaldub kulukohustuste assigneeringutele ajavahemikus 2021–2025 ning maksete assigneeringutele ajavahemikus 2021–2031.

☐ piiramatu kestusega

- Rakendamise käivitumisperiood hõlmab ajavahemikku AAAA–AAAA,

millele järgneb täieulatuslik rakendamine.

1.6. Ettenähtud eelarve täitmise viisid²

X Otsene eelarve täitmine komisjoni poolt

- X oma talituste kaudu, sealhulgas kasutades liidu delegatsioonides töötavat komisjoni personali;

- ☐ rakendusametite kaudu;

☐ Eelarve täitmine koostöös liikmesriikidega

☐ Kaudne eelarve täitmine, mille puhul eelarve täitmise ülesanded on delegeeritud:

- ☐ kolmandatele riikidele või nende poolt määratud asutustele;
- ☐ rahvusvahelistele organisatsioonidele ja nende allasutustele (täpsustage);
- ☐ Euroopa Investeeringuspangale (EIP) ja Euroopa Investeeringufondile (EIF);
- ☐ finantsmääruse artiklites 70 ja 71 nimetatud asutustele;
- ☐ avalik-õiguslikele asutustele;
- ☐ avalikke teenuseid osutavatele eraõiguslikele asutustele, kuivõrd nad esitavad piisavad finantstagatised;
- ☐ liikmesriigi eraõigusega reguleeritud asutustele, kellele on delegeeritud avaliku ja erasektori partnerluse rakendamine ja kes esitavad piisavad finantstagatised;
- ☐ isikutele, kellele on delegeeritud Euroopa Liidu lepingu V jaotise kohaste ÜVJP erimeetmete rakendamine ja kes on kindlaks määratud asjaomases alusaktis.
- *Mitme eelarve täitmise viisi valimise korral esitage üksikasjad rubriigis „Märkused”.*

Märkused

Komisjoni talitused rakendavad programmi otse. Komisjon võib siiski, kui ta peab seda asjakohaseks, usaldada programmi teatavate osade elluviimise Euratomi asutamislepingu artikli 10 kohaselt liikmesriikidele, isikutele või ettevõtjatele või ka kolmandatele riikidele, rahvusvahelistele organisatsioonidele või kolmandate riikide kodanikele.

²

Eelarve täitmise viise koos viidetega finantsmäärusele on selgitatud veebisaidil BudgWeb: <https://myintracomm.ec.europa.eu/budgweb/EN/man/budgmanag/Pages/budgmanag.aspx>

2. HALDUSMEETMED

2.1. Järelevalve ja aruandluse eeskirjad

Täpsustage sagedust ja tingimused.

Lühiajalised, keskmise pikkusega ja pikaajalised näitajad määrati mitme mõjunäitaja alusel. Osalejate aruandluseeskirjade kavandamisel on neid näitajaid arvesse võetud, kuid samuti on kavatsatud teadlikult piirata osalejate halduskoormust. Võimaluse korral kogutakse andmed avalikest allikatest.

Kogutakse ja salvestatakse kõik andmed haldusprotsesside kohta (rakendused, edumäärad, ajavahemik taotluse esitamisest toetuse määramiseni, toetusesaajate liik jne) ning need tehakse reaalajas kättesaadavaks spetsiaalse andmebaasi kaudu. Praegune viitesüsteem (CORDA) toimib hästi ning on liikmesriikidele ja teistele huvitatud asutustele kättesaadav.

Koostatakse aruanne, milles antakse teavet haldusprotsesside (esimesest aastast alates) ning järk-järgult väljundite ja tulemuste kohta. Kavas on vahehindamine ja lõplik hindamine.

Lisaks hinnatakse JRC otsemeetmeid asutuse siseselt iga-aastase sisehindamise abil ja asutuse väliselt vastastikuse hindamise abil, mida teostavad mitu tiptaseme eksperti, kelle JRC valis välja juhatajate nõukoguga konsulteerides.

2.2. Haldus- ja kontrollisüsteem(id)

2.2.1. *Eelarve täitmise viisi(de), rahastamise rakendamise mehhanismi(de), maksete tegemise korra ja kavandatava kontrollistrateegia selgitus.*

Euratori programmi rakendatakse eelarve otsese täitmise raames. Komisjon võib siiski otsustada, kui ta peab seda asjakohaseks ja tõhusaks, rakendada Euratori tegevust ühise ja/või kaudse haldamise kaudu.

Kontrollistrateegia aluseks on:

- menetlused parimate projektide väljavalimiseks ja nende muutmiseks õigusaktideks;
- projektide ja lepingute haldus iga projekti kogu olelutsükli vältel;
- kõigi taotluste eelkontroll,
- teatavat piirmäära ületavate finantsaruannete õigsust kinnitavad tõendid;
- välja makstud taotluste valimi järelauditid;
- projekti tulemuste teaduslik hindamine.

Programmi „Horisont 2020“ (kaasa arvatud Euratori programmi) audititest ilmnes kõigepealt see, et veamäärad on püsinud hästi oodatud vahemikus (vt punkt 2.2.2). See näitab, et isegi kui seda saab veel edasi arendada, on juba kasutusele võetud lihtsustamismeetmed olnud tõhusad.

2.2.2. *Teave tuvastatud ohtude ja nende vähendamiseks kasutusele võetud sisekontrollisüsteemi(de) kohta.*

Seni on peamine rahastamismudel olnud abikõlblike kulude hüvitamine. Nagu Euroopa Kontrollikoda on järjepidevalt märkinud, hiljuti oma 2016. aasta aruandes, „peamine tehingute korrektsusega seotud risk seisneb selles, et toetusesaajad

deklareerivad rahastamiskõlbmatuid kulusid, mida enne nende komisjonipoolset [hüvitamist] ei avastata ega parandata. Risk on eriti suur seitsmenda raamprogrammi [ja analoogia põhjal Euratomi programmi] puhul, mille keerukaid rahastamiskõlblikkuse eeskirju tõlgendavad toetusesaajad (eriti eeskirju vähem tundvad toetusesaajad, nagu VKEd, esmataotlejad ja kolmandatest riikidest pärit osalejad) tihti valesti“.

Kontrollikoda tunnistas, et programmis „Horisont 2020“ [ja seega ka Euratomi 2014.–2018. aasta programmis] kasutusele võetud lihtsustamised on väärtuslikud. Ta soovitas oma 2016. aasta aruandes lihtsustatud kuluvõimaluste laiemat kasutust. Sellised lihtsustatud kuluvõimalused on juba programmi osades või konkreetsete kululiikide puhul kasutusel.

Toetuste puhul oli seitsmenda raamprogrammi [kaasa arvatud Euratomi] hinnanguline representatiivne veamäär 5 % ning pärast kõiki tehtud või tehtavaid tagasinõudeid ja korrektsioone alles jäävate vigade määr umbes 3 %. Veamäärad olid väiksemad neis programmi osades, kus oli võimalik laiemalt kasutada lihtsustatud kuluvõimalusi ja/või kus osales väike ja stabiilne toetusesaajate rühm.

Programmi „Horisont 2020“ (kaasa arvatud Euratomi programmi) esimesed tulemused viitavad umbes 3 %-lisele representatiivsele veamäärale ning alla 2,5 %-lisele jääkvigade määrale. Tuleb siiski märkida, et tegemist on varajase hinnanguga, mida tuleks kasutada ettevaatlikult, ja veamäär võib tõenäoliselt suureneda 3–4 % tasemeni (komisjoni eeldatav veamäär oma programmi „Horisont 2020“ ja Euratomi 2014–2018. aasta ettepaneku puhul oli 3,5 %, kuigi see ei arvestanud õigusloomeprotsessi käigus lisandunud mitmeid täiendavaid keerukusi). Jääkvigade määr peaks jääma veidi alla 3 %; on liiga vara öelda, kas 2 %-line määr saavutatakse.

Mõned vead tekivad seetõttu, et toetusesaajad ei ole eeskirjadest aru saanud. Nende vigu saab lahendada lihtsustamise teel, kuigi teatav keerukus jääb alati alles. Teised vead tekivad seetõttu, et toetusesaajad ei ole järginud eeskirju. Kuigi sellega on tegemist vähestel juhtudel, ei lahenda neid kehtivate eeskirjade lihtsustamine.

Veamäärade analüüs³³ tehti programmi „Horisont 2020“ (kaasa arvatud Euratomi programmi) puhul ja seni tehtud audititest ilmnes, et:

- ligikaudu 63 % vigadest on seotud personalikulude arvestamisel tehtud vigadega; sageli tuvastatavad probleemid on töötundide vale arvutamine; valed määrad või valesti arvestatud tundide arv;
- ligikaudu 22 % vigadest on seotud muude otsekuludega (mitte personaliga). Kõige sagedamini tuvastatav viga on see, et puudub kulude otsene mõõtmine;
- ligikaudu 6 % vigadest on seotud alltöövõtukuludega, 4 % sõidukuludega ja 5 % muude kategooriatega. Tuleb märkida, et kaudsete kuludega seotud vead, mis moodustasid 28 % seitsmendas raamprogrammis (kaasa arvatud Euratomi programmis) olevatest vigadest, on vähenenud peaaegu nullini tänu kindla määra kehtestamisele kaudsete kulude katmiseks.

Programmi „Horisont 2020“ ja Euratomi programmi auditite käigus tuvastatud vigadest ilmneb, et teatud vigu saaks vältida lihtsustamiste ning eeskirjade tarbetu formalismi vältimise teel. Mõned muudatused on programmis „Horisont 2020“ ja Euratomi programmis (näiteks uued ettevõttesiseste arvete esitamise ja lisatasude

³³

% eurodes toodud väärtusest võrreldes kõigi otsekulude korrigeerimistega ELi eelarve kasuks

eeskirjad) juba tehtud ning teised tehakse võimaluse korral programmis „Euroopa horisont“ ja Euratomi 2021.–2025. aasta programmis. Ent selliste muudatuste mõju veamäärale on praegu piiratud, hoides tavaliselt ära üksnes väikeseid vigu.

Lihtsustatud kuluvõimaluste, näiteks kindlasummaliste maksete ja ühikuhindade laiem kasutus ning ka eeskirjade jätkuv lihtsustamine aitavad vähendada tulevast veamäära, hinnanguliselt 3–4 % esindusliku valimi alusel. Ent alles jääb abikõlblike kulude hüvitamisel põhineva rahastamismeetodi vigade peamine probleem. Sellises süsteemis saaks representatiivset veamäära vähendada 2,5–3,5 %-ni ning jääkvigade määr oleks pärast korrigeerimist eeldatavasti umbes (kuid mitte tingimata alla) 2 %.

Programmis „Horisont 2020“ võeti kasutusele ühekordse maksega rahastamine VKE 1. etapi kava puhul. See võimaldab teha 50 000 euro suuruse makse rahuldava teadustulemuse saavutamisel. Kõnealuse makse puhul ei nõuta täiendavaid põhjendusi, näiteks arveid, tööajakaarte, maksetõendeid jne. Finantstoimingute puhul vigu ei esine.

Ühekordsete maksetega rahastamise ettepanek tehti programmi „Horisont 2020“ puhul, kuid seda peeti ebasobivaks või ennatlikuks. Sellest hoolimata rakendab komisjon 2018. aastal tööprogrammis „Horisont 2020“ ühekordsetel maksetel põhinevaid katsekavasid. Samal ajal on komisjon teinud palju teavitustegevust, et leevendada sidusrühmade muret selle rahastamisvormi suhtes.

Tuleb hinnata katsekava, eriti selleks, et näha, kas see saavutab kõik programmi eesmärgid (mitte ei vähenda ainult veamäära). Ent kindlasummalise rahastamise laiem kasutus vähendaks selgelt veamäära. See viiks riskid muudele sisekontrollisüsteemi etappidele – hindamine muutub olulisemaks, nagu ka tulemuse hinnang.

Euratomi programmi ettepanek võimaldab komisjonil kasutada ühekordsete maksetega rahastamise mudelit ning komisjon kavatseb seda rahastamismudelit laialdasemalt kasutada. Ent on veel liiga vara öelda, kui laialdaselt seda kasutada saab. See sõltub praegu koostamisel olevate katsekavade tulemustest.

Sooritatavate tehingute arvu tõttu oleks kõrgetasemeline süstemaatiline eelkontroll väga kulukas. Seega tugineb praegune kontrollistrateegia riskipõhistele eel- ja järelkontrollidele veamäära hindamiseks ning mittekõlblike summade kindlakstegemiseks ja hüvitamiseks. Kuna veamäärad on püsinud ettenähtud vahemikus, peetakse seda kontrollistrateegiat tõhusaks. Lisatud on teatud aspektide edasiarendus, näiteks lisatakse süsteemide ja protsesside audit, kuid põhjalikku muutmist ei kavandata.

2.2.3. *Kontrollide kulutõhususe (kontrollikulude suhe hallatavate vahendite väärtusse) hinnang ja põhjendus ning prognoositav veariski tase (maksete tegemise ja sulgemise ajal).*

Kontrollisüsteemi kulude prognoos (hindamine, väljavalimine, projektijuhtimine, eel- ja järelkontroll) on vahemikus 3–4 % kõikides nendes komisjoni talitustes, kes vastutavad eelmiste (2017. aasta) raamprogrammide elluviimise eest (kaasa arvatud seitsmenda raamprogrammi ja programmi „Horisont 2020“ halduskulud). Seda peetakse mõistlikuks kuluks eesmärkide saavutamise tagamiseks vajalike jõupingutuste ja tehingute arvu seisukohast.

Eeldatav vearisk toetuste maksmisel abikõlblike kulude hüvitamisel põhineva rahastamismudeli kaudu on 2,5–3,5 %. Vearisk programmide lõpetamisel (pärast

kontrollide ja korrigeerimiste mõju) on umbes (kuid mitte tingimata alla) 2 %. Eeldatav vearisk ühekordsetel maksetel põhineva rahastamismudeli kaudu makstavate toetuste puhul on peaaegu 0 % (maksmisel ja programmide lõpetamisel). Üldised prognoositavad veamäärad sõltuvad kahe rahastamismeetodi vahelisest tasakaalust (abikõlblike kulude hüvitamine ja ühekordsed maksed). Komisjoni eesmärk on kohaldada ühekordsetel maksetel põhinevat rahastamismudelit, kui see on asjakohane. Ent peamine ajend ühekordsetel maksetel põhineva rahastamismudeli kasutuselevõtmiseks ei ole veamäära vähendamine, vaid programmi kõigi eesmärkide saavutamine. Selle stsenaariumi aluseks on eeldus, et lihtsustamismeetmeid otsustusprotsessis oluliselt ei muudeta.

Märkus. see osa käsitleb üksnes toetuste haldamist, riigihankemenetluse kaudu rakendatavate haldus- ja tegevuskulude puhul peaks maksmisel ja programmi lõpetamisel vearisk olema alla 2 %.

2.3. Pettuse ja eeskirjade eiramise ärahoidmise meetmed

Täpsustage rakendatavad või kavandatud ennetus- ja kaitsemeetmed, nt pettustevastase võitluse strateegias esitatud meetmed.

Euratori programmi rakendamise eest vastutavad komisjoni talitused on kindlalt otsustanud võidelda pettuse vastu kõigil toetuste haldamise protsessi etappidel. Nad kasutavad enda välja töötatud pettustevastaseid strateegiaid, mis sisaldavad järelevalvet paremat kasutamist, eriti tänapäevaste infotehnoloogiahendite abil, ning töötajate koolitamist ja teavitamist. Selliste jõupingutuste tegemisega jätkatakse. Üldiselt peaks kavandatavatel meetmetel olema pettustevastasele võitlusele kasulik mõju, eriti tänu riskipõhise auditi suuremale tähtsustamisele ning tugevdatud teaduslikule hindamisele ja kontrollile.

Eelmiste Euratori programmide rakendamise eest vastutavate komisjoni talituste praegust pettustevastast strateegiat, mis hõlmab toetusi, ning muude kuludega seotud pettustevastaseid strateegiaid uuendatakse pärast komisjoni pettustevastase strateegia läbivaatamist 2018. aastal. See hõlmab ka ühekordsetel maksetel põhineva rahastamisega seotud riske; sellel on teistsugused riskid, mida tuleb arvesse võtta.

Tuleks toonitada, et avastatud pettust on kogukuludega võrreldes väga vähe, ent teadusuuringute eelarve täitmise eest vastutavad peadirektoraadid on seadnud sellegipoolest sihiks selle vastu võidelda.

Õigusaktid tagavad, et komisjoni talitused, kaasa arvatud Pettustevastane Amet, saavad teha auditeid ja kohapealseid kontrolle, kasutades Pettustevastase Ameti soovitatud standardsätteid.

3. ETTEPANEKU/ALGATUSE HINNANGULINE FINANTSMÕJU

3.1. Mitmeaastase finantsraamistiku rubriik ja uued kavandatavad kulude eelarveread

Mitmeaastase finantsraamistiku rubriik	Eelarverida	Kulude liik	Rahaline osalus			
	1. Ühtne turg, innovatsioon ja digitaalvaldkond	Liigendatud/liigendamata ³⁴	EFTA riigid ³⁵	Kandidaatriigid ³⁶	Kolmandad riigid	Finantsmääruse artikli [21 lõike 2 punkti b] tähenduses
H1	01.010301 Kulud seoses ametnike ja ajutiste teenistujatega, kes täidavad teadus- ja innovatsiooniprogramme – Euratomi programm	Liigendata	EI	JAH	JAH	EI
	01.010302 Teadusprogramme rakendavad koosseisuvälised töötajad – Euratomi programm					
	01.010303 Muud teadustegevusega seotud juhtimiskulud – Euratomi programm					
	01.030100 Tuumasünteesiuuringud ja tuumasünteesi arendamine	Liigendatud				
	01.030201 Tuumalõhustumine, ohutus ja kiirguskaitse					
	01.030202 Teadusuuringute Ühiskeskuse otsesed meetmed					

³⁴ Liigendatud = liigendatud assigneeringud / liigendamata = liigendamata assigneeringud.

³⁵ EFTA: Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsioon.

³⁶ Kandidaatriigid ja vajaduse korral Lääne-Balkani potentsiaalsed kandidaatriigid.

3.2. Hinnanguline mõju kuludele

3.2.1. Üldine hinnanguline mõju kuludele

miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

Mitmeaastase finantsraamistiku rubriik	1	Ühtne turg, innovatsioon ja digitaalvaldkond
---	----------	--

			2021	2022	2023	2024	2025	Pärast 2025. aastat	KOKKU
Tegevusassigneeringud (punktis 3.1 loetletud eelarveridade kaupa)	Kulukohustused	(1)	202,364	205,998	210,531	214,085	219,475		=1052,453
	Maksed	(2)	4,171	174,120	180,924	196,838	202,306	294,094	=1052,453
01 03 01 Tuumasünteesiuuringud ja tuumasünteesi arendamine	Kulukohustused	(1a)	130,964	133,300	136,249	138,523	142,054		681,089
	Maksed	(2 a)		125,000	128,000	132,000	135,000	161,089	681,089
01 03 02 01 lõhustumine, ohutus ja kiirguskaitse	Kulukohustused	(1b)	59,815	60,882	62,229	63,268	64,881		311,074
	Maksed	(2b)		40,000	42,000	53,000	55,000	121,074	311,074
01 03 02 02 Teadusuuringute Ühiskeskuse otsemeetmed	Kulukohustused	(1c)	11,585	11,817	12,053	12,294	12,541		60,290
	Maksed	(2c)	4,171	9,120	10,924	11,838	12,306	11,931	60,290
Programmi vahenditest rahastatavad haldusassigneeringud ³⁷	Kulukohustused = maksed	(3)	119,636	122,002	124,469	126,915	129,525		622,547
Programmi vahendite assigneeringud	Kulukohustused	=1+3	322,000	328,000	335,000	341,000	349,000		1 675,000

³⁷ Tehniline ja/või haldusabi ning ELi programmide ja/või meetmete rakendamiseks antava toetusega seotud kulud (endised BA read), otsene teadustegevus, kaudne teadustegevus.

KOKKU	Maksed	=2+3	123,807	296,122	305,393	323,753	331,831	294,094	1 675,000
--------------	--------	------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	-----------

Mitmeaastase finantsraamistiku rubriik	7	„Halduskulud“
---	---	---------------

miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

		2021	2022	2023	2024	2025	<i>Pärast 2025. a astat</i>	KOKKU
Inimressursid								
Muud halduskulud								
Mitmeaastase finantsraamistiku RUBRIIGI 7 assigneeringud KOKKU	(Kulukohustuste kogusumma = maksete kogusumma)							

miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

		2021	2022	2023	2024	2025	<i>Pärast 2025. a astat</i>	KOKKU
Mitmeaastase finantsraamistiku RUBRIIKIDE assigneeringud KOKKU	Kulukohustused	322,000	328,000	335,000	341,000	349,000		1 675,000
	Maksed	123,807	296,121	305,393	323,753	331,831	294,094	1 675,000

3.2.2. Üldine hinnanguline mõju haldusassigneeringutele

- ☐ Ettepanek/algatus ei hõlma haldusassigneeringute kasutamist
- ☒ Ettepanek/algatus hõlmab haldusassigneeringute kasutamist, mis toimub järgmiselt:

miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

Aasta	2021	2022	2023	2024	2025	KOKKU
-------	------	------	------	------	------	-------

Mitmeaastase finantsraamistiku RUBRIIK 7						
Inimressursid						
Muud halduskulud						
Mitmeaastase finantsraamistiku RUBRIIK 7 kokku						

Mitmeaastase ³⁸ finantsraamistiku RUBRIIGIST 7 välja jäävad kulud						
Personalikulud ³⁹	79,863	81,550	83,274	85,034	86,833	416,554
Muud halduskulud ⁴⁰	39,773	40,452	41,195	41,881	42,692	205,993
Mitmeaastase finantsraamistiku RUBRIIGIST 7 välja jäävad kulud kokku	119,636	122,002	124,469	126,915	129,525	622,547

KOKKU	119,636	122,002	124,469	126,915	129,525	622,547
--------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------

Haldusassigneeringute vajadused kaetakse kõnealuse meetme haldamiseks juba antud ja/või ümberpaigutatud assigneeringute raames, täiendades seda vajaduse korral täiendavate assigneeringutega, mida võidakse anda meedet haldavale peadirektoraadile iga-aastase vahendite eraldamise menetluse käigus, arvestades olemasolevate eelarvepiirangutega.

³⁸ Tehniline ja/või haldusabi ning ELi programmide ja/või meetmete rakendamiseks antava toetusega seotud kulud (endised BA read), otsene teadustegevus, kaudne teadustegevus.

³⁹ Kõnealused näitajad hõlmavad üksnes 2020. aastal peadirektoraatides töötavaid volitatud töötajaid ega hõlma lisatöötajaid, keda tasustatakse tulevaste assotsieerunud riikide osamaksetest, ega ka neid töötajaid, keda läheb vaja siis, kui komisjon peab seda asjakohaseks ja otsustab delegeerida programmi teatavate osade elluviimise Euratomi asutamislepingu artikli 10 kohaselt.

⁴⁰ Kõnealused arvud kujutavad endast õigusliku aluse rakendamiseks vajalikke hinnangulisi suurimaid halduskulusid.

3.2.2.1. Hinnanguline personalivajadus

- ☐ Ettepanek/algatus ei hõlma personali kasutamist.
- ☒ Ettepanek/algatus hõlmab personali kasutamist, mis toimub järgmiselt:

Hinnanguline täistööajale taandatud töötajate arv

Aasta		2021	2022	2023	2024	2025
Ametikohtade loeteluga ette nähtud ametikohad (ametnikud ja ajutised töötajad)						
Komisjoni peakorteris ja esindustes						
Delegatsioonides						
Teadustegevus		556	556	556	556	556
Koosseisuväline personal (täistööajale taandatud töötajad) – lepingulised töötajad, kohalikud töötajad, riikide lähetatud eksperdid, renditööjõud ja noored eksperdid delegatsioonides						
Rahastatakse mitmeaastase finantsraamistiku RUBRIIGIST 7	- peakorteris					
	- delegatsioonides					
Rahastatakse programmi vahenditest ⁴¹	- peakorteris					
	- delegatsioonides					
Teadustegevus		185	185	185	185	185
Muu (täpsustage)						
KOKKU		741	741	741	741	741

Kõnealused arvud hõlmavad üksnes 2020. aastal peadirektoraatides olemasolevaid volitatud töötajaid ega hõlma lisatöötajaid, keda tasustatakse tulevaste assotsieerunud riikide osamaksetest, ega ka neid töötajaid, keda läheb vaja siis, kui komisjon peab seda asjakohaseks ja otsustab delegeerida programmi teatavate osade elluviimise Euratomi asutamislepingu artikli 10 kohaselt.

Personalivajadused kaetakse juba meedet haldavate peadirektoraadi töötajatega ja/või töötajate ümberpaigutamise teel peadirektoraadi siseselt. Vajaduse korral võidakse personali täiendada iga-aastase vahendite eraldamise menetluse käigus, arvestades olemasolevate eelarvepiirangutega.

Ülesannete kirjeldus:

Ametnikud ja ajutised töötajad	Ülesanded, mis tulenevad tuumaalase teadus- ja koolitusprogrammi haldamisest ja rakendamisest ja on eelkõige seotud tuumajäätmete käitlemisega, tuumaohutuse ja tuumaenergiaalaste kaitsemeetmetega, julgeoleku ja tuumasünteesiga.
Koosseisuvälised töötajad	

⁴¹ Tegevusassigneeringutest rahastatavate koosseisuväliste töötajate ülempiiri arvestades (endised BA read).

3.2.3. Kolmandate isikute rahaline osalus

Ettepanek/algatus:

- ☐ ei hõlma kolmandate isikute poolset kaasrahastamist
- ☒ hõlmab kaasrahastamist, mille hinnanguline summa on järgmine:

assigneeringud miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

Aasta	2021	2022	2023	2024	2025	KOKKU
Täpsustage kaasrahastav asutus						
Kaasrahastatavad assigneeringud KOKKU ¹	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.

3.3. Hinnanguline mõju tuludele

- ☐ Ettepanekul/algatusel puudub finantsmõju tuludele
- ☒ Ettepanekul/algatusel on järgmine finantsmõju:
 - ☐ omavahenditele
 - ☒ muudele tuludele

palun märkige, kas see on kulude eelarveridasid X mõjutav sihtotstarbeline tulu

miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

Tulude eelarverida:	Ettepaneku/algatuse mõju				
	2021	2022	2023	2024	2025
kirje 6011 kirje 6012 kirje 6013 kirje 6031	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.

Sihtotstarbeliste tulude puhul täpsustage, milliseid kulude eelarveridasid ettepanek mõjutab.

01.03XX Assigneeringud, mis tulenevad kolmandate riikide osalemisest

Muud märkused (nt tuludele avaldatava mõju arvutamise meetod/valem või muu teave)

Kolmandad riigid võivad osaleda programmis assotsieerimislepingute kaudu. Tingimused, millega määratakse kindlaks rahalise osaluse tase, kehtestatakse iga riigiga sõlmitud assotsieerimislepingutes ja neis nähakse ette automaatne korrektsioon, kui on tekkinud märkimisväärne lahknevus, võrreldes selle summaga, mida assotsieerunud riigis asutatud üksustele antakse programmis osalemise jooksul; korrektsiooni tegemisel võetakse arvesse programmi haldamisel tekkinud kulusid.

¹ Kahepoolsed assotsieerimislepingud ei ole veel kindlaks määratud. Assotsieerunud riikide osamaksed lisanduvad finantsselgituses esitatud summadele.